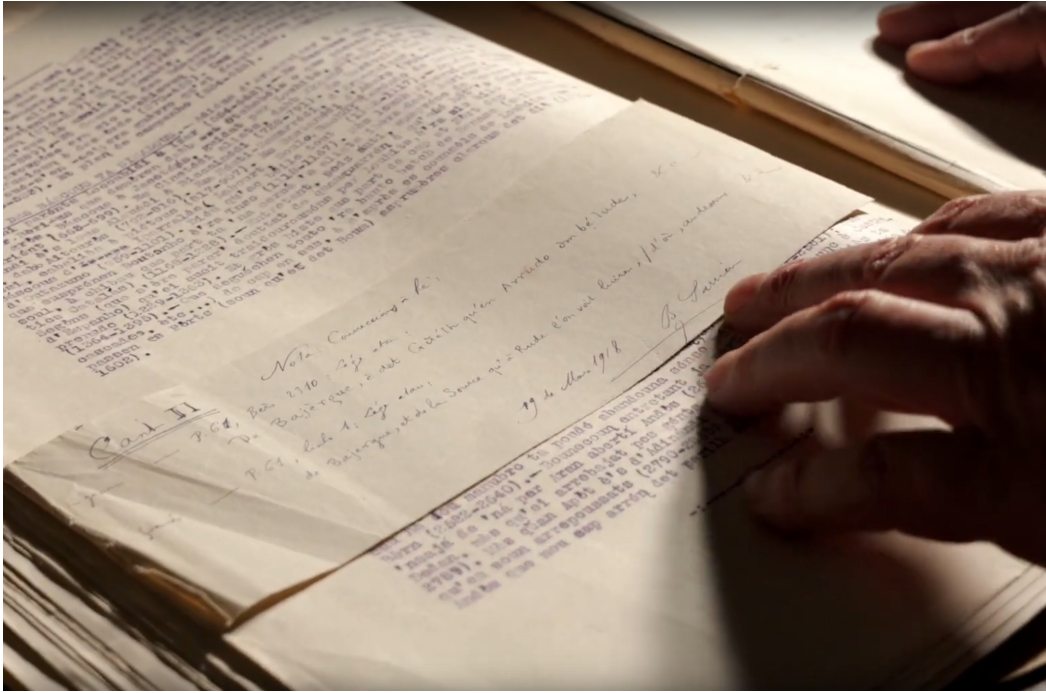

Era Pireneido

Bernat Sarrieu

Cant 2 - ES ALIATS

Transcripcion

*Document de
trabalh*

CANT II

ES ALIATS

I. ENQUIETUTS. ES
ALIATS. Andòs que
lance mesatjès, ta un
counsèlh à téngue

Mès, entretant, helàs, quino consternacion

Es génts de Simadous, òmes, héennes, anauen

Aué, d'aprène atau ' r ' alianço qu'esperauen

Touto cambiado 'n guèrro, è de quino faïçon

S'ère tout abraçat mèmò abans qu'es nudèsse!

5

Qu'ei mandèc at deuant Andòs à Hanacoun,

Et malur arribat ta que les anouncèsse

È Houtar ara mòrt de sa pai preparèsse.

È ta 'squèrro tabéη á Hounouη hè partí

Tas biladjes det tourn det Lac, ent' abertí

10

Es chèfi det counsèlh qu'et sé calié ja téngue

Es det Larboust lèu lèu, cèrtes, qu'anauen béngue:

D'acrò Soucoundannòs que les deuié prebéngue.

En Bèro-Bisto, que blame
à Uriats qu'es soumèt,
mès en acusá à Louhits.

Après, passá deuant que hèc tabéη Andòs
As fidèls serbidous que pourtuaen et còs 15
D' Ourcoutar. Étch madéch à Poujaus en iou bòrdo
Dabb Hannats, Atsiouη è Nambrouη qu'es triguèc:
Ta cercá ' Uriats dus balénts qu'espédièc.
Que l'au troubèren biste. È tabéη qu'ess hanèc
D'acourre, en aprené'c Louhits, dera discòrdo 20
Et funèste artisan: “At segu”, c'es didié,
“Uriats à Andós séc qu'arreplicarié
È Louhits un chinhau atau qu'arriderié!...”
A hè còrus dabb étch è brut ja s'apariaue,
A boutá ' Ndòs as pès! Hè, qu'ère et souη tourmént 25
De béi se quin caduη alentourn l'aunouraue,
At parfant ourgulhous! Ha, hè-n, un moubemént
Des chèfi còntro ' étch!... Mès, ũé, que s'auançaue
Uriats tout moudèste aquiéu; tout mau merént,
“Agg as bist, Uriats, uη soul mòt, ce quin blèce? 30
“Nũ-aurié douηc pas calut que ta léηgo, laguéns
“Era tiò bouco, o-plaη, siés è sèt cops birèsse,
“Abans de licha ' ná det bárri des tòs dents

“Et terrible arramat des tòs mòts bioulénts?...
“È pus, qu'ass hèt! Mesprèts dera justiço santo 35
“Dera ' spitalitat! Aro iou jañc sañglanto”
Que l'au didéc Andòs, “tu qu'as sabut dreçá
“Entr'es Éusques balénts è nous-áuti... Perido
“Dabb éri ja ' i ' r' alianço, à jamès esbanido:
“Pes edzigénces lous se nou boulém passá. 40
“As Básous, pet lou còs mous bo calé parçá!”
Qu'es caraue Uriats, coumo plen de bergounho.
“Nou pénses pas parcrò, qu'ara gént de Bascounho”.
Ce persegueie Andòs, “o 'Uriats, cedém,
“Ne qué, tout murtrière qu'ès, as d'Apòt et libré. 45
“Apòt, tout hòro d'ètch, assedat de benjanço,
“Qu'a hèr esprès, tabéñ, d'aucí-mous Ourcoutar;
“Tadaétch ère et còp qu'a cougat à 'Ubougar.
“Ara pago dedj un douñc er' auto balanço
“Au-méns que hè... Mès tu, qu'agg as tout counfoundut, 50
“Uriats!... E douñc, é, se soun aciéu mès fòrtes
“Es idèes de pats, juste será que pòrtés
“Et pés dera ' rrançoñ, è qu'et prèts coumbeñgut,

“S'ac cau, ent'acabá-s, sus tous bés sié prenut.”
Ce didéc. È Louhits, mai-ó, plaḡ qu'esperaue 55
Béi d'Uriats ' ra hiro esclatá: qu'ès troumpaue:
"Andòs, nŭ-au boulió pas aucí, mès souloméns
“Per tout ço qu'em didié, castigá-u berdoméns
“A Harts. Senou, nŭ-aurió, nham, gahat era 'spado?
“Iou malo pèiro aquiéu tout just que s'ei troubado... 60
“Ha, se poudió tourná dessus aquéro ' rdou
“Tròp biéuo!... Mès cau douḡ licha-s trattu de lache,
“Qŭan jetè - b'ac sabét- et càscou tròp pesant
“Nou pas ta huge, mès ta poussá mès aiant?...
“Abalá-s tau afrount, mai-nou, tròp amarant! 65
“Cént còps que será mòrt, abans qu'atau s'abache,
“Et mèn còr!.. È pourtant que sábi qu'è ' ũut tòrt.
“Douḡ, tè, t'arrepará-c, hè-m ' ná tat punt mès fòrt
“Det coumbat, aoun tout m'apagère ' ra mòrt!”
“Que l'auram pu, plaḡ tròp, r'aucasiouḡ de mandá-t'i 70
“Dilhèu”, au ' arrespounéc, Andòs, “è d'espousá-t'i;
“Qu'et pendéches, o-plaḡ, mès qu'ei deja tròp tart!”
“Ha, segu, chèf hardit det país mountanhart

“Nũ-aurió pas hèt arren, ùèito, s'acquét lengüart

“De Louhits”, ce gemic Uriats, “dap maliço

75

“Rreboultá nou-m ba pás en tentá coum' a hèt!”

Louhits, blamat tabéη,
que sòrt dann hiro

“Douñc tu tapòc, Louhits, nũ-as pas bien hèt at-fèt;

“Cará-t b'auries poudut. Aro, ço que t'en didi

“Nu ' i cap per jou: qu'as bist que nou m'en so troublat

“Jou cap bric; mès deuiés lançá fiours tant agrídi

80

“As nòsti, qũan n'i-aié qu'èren ja trop sazídi

“Pet biη pur, è tabéη (tant èren pliés d'esclat

“Es mòts d'Arpeguizar) pera ' lét det coumbat?”.

“Acrò soul qu'au didéc Andòs. Louhits, de tiro

Que palic, mut que houc, è't còr houlat de hiro,

85

D'arraujo calamètch, que partic d'aquiéu, lèu,

Esgarat, séns' un mòt, en sarra ' s dénts, è ' tch hèu

Qu'empliaue aros'sòs gũéls d'un hũéc espauentable,

Que sourtic, punts barrats, d'un frizouη detestable

Secoudit; è que héc era pòrto clacá!

90

Andòs è 'dz áuti ta
Simadous

“As tu bist? Qu'aurièn dit qu'es sòs comes flacá
“Anauen”, ce didéc Nambrouḡ: “ Quin t'auetaue!
“Quino pallou henouso! A, d' étch se despensiés,
“Que no sábi pas tròp, Andòs, ç'aoun seriés!
“Nou m'i hidariò bric; .. “-” Helás, se penetraue 95
“Atch houns der' amo mió, se tout s' agg i-auetaue,
“Nou demourarié ' rreḡ dera sio hèno après...
“Mès, ùè, miélhou que bau que nou l'en parlo mès”,
Atau Andòs. È douḡç, dabb étch que s'en anèren
Toúti ta Simadous, ta sabé ç'aoun n'èren. 100

Louhits que parle tout
soul, è-s decide à trahí.

Mès entretant Louhits tout marmoutant, eth sén
De furou pantechant è d'arraujo tout plén
Près det prat de Sacau, en faço de Gũardèro,
Dera Mòiso blanquiouso è ' rrouḡcanto è laujèro
De cap as bérdis gourcs, qu'at pè de mals gigants 105
Es tòrcen, debarat qu'ère: Es esquits brulhants
Que pladién at sòn còr, de troubles tourbejants
Esbralhat. Coum ' uḡ lins gũelhibrís, de pelatje

Tout plapat è sedous (dabb era nèt, mai-ò,
Et lairoun que s' i bé tout coumo dabb et dió), 110
Enh párric, se poidié, harié baste carnadje;
Ja s'auance sus es sòns dits, mut è traidou.
Mès qu'a bist eth moustiη è sentit et pastou:
Qu'es trigue, debourat per iou hòlo furou;
Darré ' t malh, empoudént, qu'es mague, è que cūatéje 115
D'empaciénço, que bire è ' rrebire en arége
'S sòs aurélhes, qu'es péus hèn primes, è ' n fremí;
Atau Louhits, bét-còp sarrá 's punts è gemí
È bét-còp idoulá, 'ra bouco pliό d'esplumo,
Magat près dera ' rribo è det bram dera ' scumo: 120
“Quin mesprèts, hòu, aquíeu toūti t'aη enchinhat,
“Louhits! Quin, d'un pòc mès, dessus l'aurièn sautat!
“Les as bisti? L'as bist, à ' Ndós? quin t'a parlat?
“As counegut, as gūéls dedz áuti, s'es trufauen
“De tu, se t'en boulién è ce quin et miaçauen? 125
Douñc hè-les béi s'as pòu! douñc hè-les ço qu'ett hèn!
“Debadj et qui l'insulte et qui plégue, o que prègue
“At qui l'aufrente, et nòm d'òme plaη qu'arrenègue;

“A nourréη qu'en arribe et qui-s lèche abani;
“Mès et qui s'ei benjat, ũè, que tourne grani; 130
“Aoun n'ès gŭé caüdo, o ' rraço ceutibèrro!
Debadj et tòn tirán aplatido b'en ès!
Deuant étch, que soun es tóss hilhs tout bénte en tèrro
“Jetats”, atau harié, des primès as darrès:
“Uriats lèu madéçh l'aurié lecat es pès!.. 135
“Quin cau qu'en ajen pòc, ha, de sanc enes bénes!
“Se'n i-a un còntro ' étch que parle, qu'ei à-pénes!
“S'au gòden escoutá! Tout ço qu'a hèt Andòs,
“Toúti qu'ac jurarién, qu'ei toustém un miraggle;
“Es mès boŭni proujèts, toustém que soun es sòs; 140
“Tout ço que dits tabéη, qu'ei paraulo d'ouraggle;
“Arrazouη qu'a toustém... È s'en peléje cap
“Toúti qu'au hèn ecò, dabb étch que can de cap
“At malerous, è coumo can à sa soudado
“Qu'au moussèguen, en pleη, -sense didé-s, mai-ò, 145
Que dessus et lou frount parèlho inhouminió,
“Ta cai at sòn pladé sus éri, jà ' i penjado!
“Ha, ' rrŭeiná que la boui, parèlho tiranniò!

“Parèlho mèrgo afrouso, at-fèt insupourtabblo!...
“As mès jouls qu'au boui béi, enta qu'aquiéu l'acabblo!.. 150
“Mès, qué dídi? Nũ-au soun, helás, touíti lougats?
“At son destinq maudit que soun coumo ' rribblats.
“Qu'ei eth lou Diéu! È dounc, à touts que bous séchi,
“A touts, cūarrous, brigants! È qu'ei de touts que cau
“Qu'èm en bénjo! È pusque hèt iou masso, ja fenéchi 155
“Per béi que tchafá touts bous déui, ta tchafá-u!
“Bibo 'ra luto dounc, bibo ' ra guèrro anbèrto!
“Patriò? Dounc éi ' ra miò? Qu'ei touto ara mio pèrto
“Counjurado! Tant pís per éro: nou-m bo créi!...
“È puch, que tournarè dabb es Bascous arréi!” 160
Qu'ère atau que Louhits, soul aro, s'arradjaue
Près des goures de Gūardèro; e tout que tourbejaue
' N amo siò mès qu'er ' aigo ena bũerso ' n brulhá.
Tout ço de bouq en étch ja-s lichaué esboulhá;
At crime toustém mès et sòq còr s'abedaue. 165
Ja i-ère de pensado è d'arresouluciouq
Estacat tout antiè, dabb afrouso passiouq:
Era bipèro ' nfiq que tiraue etch hichouq...

Arribado d'Andòs è des
sòs à Simadous.

Mès en mentre qu'atau ' ra ' rrañcuno gahanto
L'esgaraue, à Louhits, ena sourdo garanto, 170
Diñquio ' ra traizouñ, edz áuti dabb Andòs
Lèu, lèu tara Cieutat pet Pouñtét qu'arribauen
È pera ' Scalo-Bélho... Era gént ja ' i troubauen
Amassado alentourn de Houtar è det còs
De sa pai, è tabèñ fremechénto è turbado 175
As dits de Hanacouñ, et louñc dera cauçado
De Simadous. È douñc, qñan biren arribá
Es nõbbles cabaliès, de pertout entourniá-les
S'anauen aué guërro en gemí demandá-les
È de tout acrotau ce qu'anaue arribá; 180
Èri, coumo poudièn, calmá-les, declará-les
Que nõ-ère pas ençaro rdj espñèr lou ta bach,
Mès, ùè, que calié crénher, è prepará-s, en cach.
È qu'ère, aquiéu, tout just, era foulo moubénto,

Descripçiou de
Simadous, fòrto Cieutat.-
Era Loungo Carrèro.

Se la hienièn enfiç: premou qu'ère alavéts 185
At-fèt grano e poublado era Cieutat poudento.
Dus mil'ames qu'auié ' ntr' es sòs fòrtes paréts;
È Simadous d'abòrt s'ère estado noumado,
Çampá des ciuç maisous qu'en Matarrá i-aién
Çampá des ciuç fièrs gaujats, que de luc es didièn 190
Ess hils, nechuts en la ' na Ceutico daurado,
Es d'Eresèn (era mès nòbblo) è d'Eretsouç,
Dedj arquè Sallantèn, espèrt tara cançouç,
È (pes mais) de Houtar coumo de Hanacoun,
Aro qu'ère amplo at-fèt è prouspèro beuçudo. 195
È, de loungui ' rramparts éntre ' ra linho ' rrudo
È ' t Poui è de Huraç es hòls escalapéts,
Qũate à ciuç cénts coubèrts en òrde s'arraçauen
È' s sòs castèts uç flòt d'òmes d'armes loudçauen.
È qu'èren arreuçgats palais, loudats è téts 200
Surtout des dus coustats dera Loungo Carrèro

Cauçado coumo cau è larjo è carretèro
Qu'anaue (gũè qu'ei cour ençaro un caminet)
Det Gũélh frescous, mès de dus milo pès, tout drèt
Prèsque, diñquio ' ra Coumo at coulidòr estrèt. 205

Era Plaço
È mèmò, des paréts de Burbe s' òm coundaue,
Iou loungou de près de sèt-cénts pès s' i ajustaue
(De qũaus sies-cénts despus era ' Spòno: d'aquiéu
Part eth Malh-det-Palouñ, aoun es Ençantades
Baten de nét es leus laujères arruscades, 210
Qũan éi ' ra liò seréno è qũan adj aire ei biéu).
Douñc, d'aquiéu en counda, dera Cieutat brilhanto
Et céntre qu'ère just, at miei det gran camiñ
' Ra Plaço 'n céucle loung, qu'adj arriéu argentiñ
Toucaue abans de cai en cascado brulhanto 215
Ara tèsto det Pouï. Tat sut-èst en courbá-s
Qu'en frizaue en passá ' ra larjou trauessèro
(De cént-cinquañto pès, è qu'òm beié ' stirá-s
ũè, parallèlo at Pich); mès era ' rrouto bèro

Qu'enn harié ' ra loungou, mès grano de mitat. 220
Et tèrro-plaη qu'auién atau qu'ère cintat
De doudze loũngui blòcs, doudze bançaces lides
De granit dú, coulou de ' rròso, at-fèt unides
Qu'enn harién et countourn antiè dap majestat.

Es Pièles Entr ' éres, que i-aiué passadés; mès passadjes 225
Mès gráni, qũate en crous.- Det coustat det lheuant
Uη qu'aurién dit beilat per dues bèsties saũbadjes,
Uη saηglá dabb uη ous, de marbe lugrejant
È bistre, ent ' aunourá ' Spércénh, Diéu dera caço;
È que semblauen bidus, caduη en iou pialaço.- 230
Iaute, et dedj ouccidént, qu'aregié, bidj en faço,

Er Arco. I' arco touto ' acultado, uη poutalás gigant
Dap duss háuti pilous dreçats de grido pèiro
Qu'enchinhauen dessins enlaçats coumo jèiro,
Baso dabb hust qũairat, qu'auién bonto-uη pè; 235
Sus éri que droumié, chambralle trauessè,
Iou barro d'un soul tròç de malh, bién escairado,

Larjo de siès, de nau hauto, mès aloungado
De binto-qũate pès, è per debatch ouscado
Prou'nguéns, ta hè iou bòto amplo de doudze, dap, 240
Dessus, dus escalès que pourtauen en cap
Iou tourroumbo grabado en carroulho pountchudo.
A dréto coum' à 'squèrro, en còrn, qu'ère tourçudo
Iou ' ndòrto, ta ' nceuclá iou ' rròdo a qũate arrais,
Imadje det souléi que cour pera 'stienudo. 245
Mès, at miéi dedj espic, en memòrio des pais,
Era crouts bracicourbo, emblèmo de mistèri...

Es Arròcs-Utíci. Et Malh-
de-Simadous è ' ra Tuto
de Dis.

Après, de cap at nòrt, dus arròcs, néri, bèri,
Qu'èren de iaute pas as dus coustats cougats,
Ichit ent' aunourá: douņc adj uņ qu'es noumaue 250
Et Martètch, er ' Aņclúsio edj aute: que poussaue
Èrbo hòlo alentourņ des dus malhòcs sacrats,

Andus d'après es nòms groussièroméns talhats
D'aquiéu, un caminét, que ta dréto es simplaue

Coumo iou sèrp, despus es Utíci, bessous 255

Qu'amiaue lèu debadj et Malh-de-Simadous,
Cabernous è hūelhut, dap páti de houguères,

De jèiro tout drapat, bestit de bidauguères

È gūarat per un fòrt segàs d'arrouminguères:

Premou qu' acaperaue et mántou det sòn bòrt 260

Edj antre counsacrat at gran Diéu dera mòrt.-

Es Tèrmes.

Enfiñ, et darrè pás, bis-à-bis (que marcauen

Dués tèrmes de coulou ' rrouso è que ja toucauen

Es aigues dedj arriéu), dá tout-séc dus camis.

Et camin tara Caso-des-
Druides, era Pelouso de
Belésmo è ' t Gūelh de
Hourtino.- Et Diéu
Burbe.

Edj un à còntro-mount seguí ' s flòts argentís 265

Coumo iou listro claro, è des oundes unides

Aténhe lèu et nut; pòc après, dibisá-s
A ' squèrro, abià-s de cap ara Caso-des-Druides
(Det gran camin enlá, bères crambes bastides,
Tas sáji 'rrefuidjats, per Ceutilh) ' n aloungá-s 270
Per iou Pelouso dado à Belésmo ' rasanto,
È ' rrasado toustém; è tabén estirás-s
At lounc dera canau, à péno murmuranto,
Dera Hont-de-Hourtino, è diñquio ' t Gǔèln sacrat
Dounc parbéngue étch tabén (de bèrns qu'ère adoumbrat 275
Aquéste coumo gǔé: sense fiñ que balhaue
Un cristalh silencious, flüide è transparént,
Napo moussouso è mòlo; è ' t clòt que l'entourniaue
Qu'ère boudat at Diéu Burbe, adj sprit poudént
Dera bat mòtcho: era Cieutat que proutedjaue 280
Que pourtaue et sòn nòm; -è iaute enclòs qu'auié
En Sacoumo, d'aoun, d'un malh, tabén, harié
Jésse aigo en tchourriná per calhaus coumo gǔé.)

Mès, à dréto, un pountét delá ' ra ' gǔau de pèrlo

Auto branco det madéch
camiŋ (en louga'r Cùérlo
dera Lió è ' s Ièrles de
Leherén) Tas Pouï.

Que lançauè et camiŋ, - à gaucho ' n licha béi 285

Dera Lió, hònt de luts, era frescouso Gǔèrlo

Qu'et dalh agut jamès nou ' slourauè, è ' ra Ièrlo

Dedj auriéu Leherèn, des batalhes arréi:

Ièrlo de milo pès, de hèr banhado, at miéi

Uŋ carrat-louŋc, aoun, hicat drét laguéns tèrro, 290

Uŋ glaibe pourfiréŋc, sénh det Diéu dera guèrro.

Douŋc qu'anaue et camiŋ, en lichá-lò-s à ' squèrro;

Pus, près det primè pònt, iaute hè lèu pujá

Sus et Pouï, que sus tout semblaue mestrejá.

Edj aute camiŋ. Era
Goundòlo. Es Lauadés.

Mès, d'aquét madéch pas, det courént sautejaire 295

En segui ' s blaŋcs guimbéts lèu òm aurié passat

Iou Goudòlo: gŭé ençaro et Malh-det-Carrauat
Qu'aténh, è det camin nou s'escarte cap gŭaire.
Dounc que harié parèlh alabéts; è mès biéu
Qu'en poussaue et gazoun ençliat d'Artiguilhéu 300
Adaigŭat pes arrigoulòtes qu'en surmauen.
Qŭate pássi de mès, à 'squèrro s'alinhauen
Lauadés naturaus, premou qu'et fòrt arriéu,
Ja ' rribént, i-auié hèt (è que les bém encaro)
Naus è coums è laquéts è bacis d'aigo claro: 305
Atau, qu'auié sufit, ta qu'anèsse a ' rrabí
D'aplicá-i just et bòrt, laguéns, enta serbí
De banques ta lauá, quauques labaces lides:
Qu'ère aquiéu que beŭguién, charmantes è 'rrapides,
Des Aunédi poudénts es dròlles è ' s moulhès 310
Ta ' sclarí ' ra 'rruscado; è tabéŭ es gŭelhès
È' s baquès pacifics è ' s bediats mulatès

Ent' abeurá-i moutons, anoulhes è cabales.

Es éscales è ' s Tutes.

Enfiñ, à trénto pès mès bach, un qũairehourc:

Un brañc adj en jous qu'acoumpanhaue et goure 315

A pic dera cascado, en debará pes pales

D'Artiguilhéu; mès bach, sous gahéts qu'aboutièn

At Pònt-det-Pich, d'aoun, double ' rribant, partièn

' Ra Scalo-de-Laguéns è ' ra 'Scalèro oubblico;

Mès qu'amiaue tabéñ tara ' rretrèto 'ntico 320

Des Tutes (que les bi-òm ençaro) que droumièn

Det Malh-det-Carrauat debadj er' alo 'rrouso

È dès de Castét-Bèrn, en còsto lèu mès douço.

Et Poui. Es Coulounes è '
tch Halha.

Edj aute brañc, gahá dessus et Poui, ardént,

Per un pònt fièr, è per iou ' scourro benerado; 325

Premou que parbenquié tara ' ncinto adourado

Que harié, ' n aquét cap, coumo ' t courounomént

Debiñ dera malhouso è giganto acroupòlo:

Siés Coulounes aquiéu de siés pès, dabb iou bòlo

De marme cado-ió sus et blanç capitèth, 330

Qu'es tenquién, alentourñ de iou pèiro de mòlo

Pousado at miéi à plat, d'un gran soulide è bèthch

Hèto, de dus pès hauto è de doudze estalado,

D'arraious flambejants à merbélho ' stelado,

È d'un trauc large è ' nguéns en sòn miejò hourado 335

Ta hicá-i etch Halhá d'Auelhoñ: dabb iou ' ũétu

De cént pams qu'au harién, è qu'au quilhauen drét

Aquiéu madéch, è tadj aute an qu'ei demouraue

Diñquio ' s mès néts, qŭan l'au halamaraue

Et darrè maridat; è tout, lounh, qu'esclairaue: 340

Es coulounes, à sŭassanto pès, è-'s laudats,

Enlá, de Simadous, è' dj arriéu frizounaire

Atch houns, è tout et dòs brunit, batut dedj aire

Det Poui hèrme è gigant, arrucat sus es prats

Coum uñ moustre qu'aurié 'scoupit hŭéc as lugats 345

Et Malhòc dera Tèrro. Era
Tour de Baicourrits. Era
Prado des Mountanhes.

Douñc diñquo ' quiéu ' ra scourro, en tout lichà ' mañ quèrro

Uñ malh ardoun è gran, imadje dera Tèrro

(Que s` i pòt béi ençaro).- Enfiñ, et darrè brañc

Tat couchant que s' abiaue, en seguí ' ra gouñdòlo

D'Artiguilhèu: prou' n jous, et sòn arribant blaḅ, 350

A mès de sèt-cènts pès, ganhá ' ra pourtiròlo

Dera tour counsacrado à Baicourrits, dessus

Et Malh-det-Carrauat. Atau,ŷè, que louḅgaue,

Laguéns, es murs de Sus-Artiguilhèu, è pus,

Birat tat nòrt, et Gran Camiḅ qu'arretroubaue; 355

È 'n prumè, per debadj iou prado que passaue

A cént-ciḅcanto pès der' Arco, qu'ère às Mounts

Boudado, ara'splandou des Mountanhes dibines,

Pliò de bròc è de tim qu'ère det cap atch houns

E coupado'n traùès pes sigues argentines 360

Dera gouḅdòlo; mès, per dessus un pountét

Diḅquio ' t palai d'Andòs òm poudié ' ná tout drét.

Et palai d'Andòs

Qu'ère en faço, en efét, dera Grano Carrèro

En aute bòrt dreçat, et fièr palai d'Andòs.

Darrè, qu'au douminaue era tour d'Alardós 365

A cranto pássi lounh; ' ra sio façado bèro

Sũassanto pès qu'auié de large, è ' n proufoundou

Qu'es carraue et palai de iou mèmò louḡrou

È' ra capièro sió qu'auié ' sgalo hautou

Listres coulou d'argént qu'en seguién er' haudèro; 370

Cuboŷchi, qu'en auié qŷate et sòn lis loudat

Dap dus quilhous as caps; è qu'ère courounat

Edj estadje det so de iaute que bourdaue

Iou galeriò daurado: unḡ chinhau qu'auançaue

Ta deuòre, è pedj aire libre qu'auèitaue 375

Tout et Bòsc-Biélh. Pertout, brillhants apartoménts

Que i'auié, que harién, douç, dus còps qüate sales:

Dessus, plantchès; debatch, un lis parquet de dales

Que mirgalhaue et sò des sòs carrèus ludénts.

Hièstres de tout coustat clarejá ta laguéns; 380

È'n entrá pet pourtau, - flaŋcat de des pilastres

Aoun èren talhats è lhèrgues è hougastres

È sus es qüaus pourtaue un nòbble trauatèch

De marbe (dap, at miéi, escrieüudo at cisètch,

Iou ' icho à qüate punts, dera maisouŋ ensinne)- 385

A' squèrro just troubá-s iou salo de cousélh,

Dap milo oudjèts de prêts que charmauen et güèlh

È siètis escultades, lòc esplandide, dinne

At miéi des sòs paréts d'abritá ' s decisious

Des chèfi des serrès è des de Simadous. 390

A dréto iaute salo, aoun èren pejades

Iñcounparabble' ũnou dedj erouïc larè

Armes en bint trouféus. Mès, tout atch houns, darrè,

Uñ casau frésc, è, per uñ courtéln separades,

Dues bòrdes, et tout clòs. Douñc es crambes pribades 395

D'Anderessèn, d'Erzèn, è d'Andòs mèmò, ũè,

Qu'ere at louñc det casau (è dessus) qu'es troubauen:

Mai è sò dera guèrro aro s ' i lamentauen...

Es goujates que
acampen.- Et parçañ de
Castét Bèrn.

Premou qu'ère tournado en car daurat è bètch

Era bloundo ' Edresèn, de Gelaïs amigo, 400

De Danounho tabéη. At pònt de Banhartigo

Qu'auién passat es flòts, è per Sarriuatètch

Pòc-a-pòc atenhut et camin dera Coumo

De Castét-Bèrn. Aquiéu, que i-auié bèt marrètch

Ta hè douço ' ra còsto: è Poulido è Paloumo

405

Qu'agg auién lèu ũut tout tirat diηquo ' ra plan;

È lèu qu'auién passat es Pòrtes, que soudauen,

Era ió, Castét-Bèrn as tours dera Soulaη

Dera Coumo, debadj es Planhòts (que coundauen

Es Planhòts. Et Malh dess
Hadèts. Et Casterét des
Nésques. Et Tresòr.

Que pes mals de dessus, quauque còp, ess Hadèts

410

Tournejauen de-sés en gaujóusi troupèts),

Er ' auto, aquéres tours, pes poudjétes prou frésques

Det gran Prat dera Coumo, at Casterét-des-Nésques

Qu'acabaue et triangle: as Nimfes des gŷéls biéus

Que l'auién counsacrat, as “Nésques” des aiguétes, 415

Dess hònts de hèr arrouje è des nèstes bludétes;

È d'aquiéu que bèi'-òm croullá de Mounts-Sarriéus,

Diñquio 's Tutes en jous, es bastes calhauères,

Mès, enlá dedj arriéu, berdejá tout Trepéres;

Qu'òm s'en poudié tabéñ abiá, pes malhouquères 420

A dréto, tat Tresòr, at delá det Badè-

Des-Arròlles, dessus un malh boulang, que hè

Coum ' un gran camparò.- Just après, que troubauen

At bòrt deth Gran Camiñ, à dréto, un louñc carrat,

Iou courréjo malheuse, aoun auién plantat 425

En arréñcs, sus et sòl batut è netejat,

Hitaces d'un soul blòc, labaces que pourtauen

Arreñgades at tourn dedj Autá patriau

Dera Sèrro d'azur, groupades coumo cau

At tourn d'un blòc gigant de grép piramidau 430

Glouriousoménts es nòms des naciòs que ligauen

Dab et gran pòbble aunés embencibbles serménts;

Des Nésques ara Tour-de-Baicourrits, dreçades,

Es pèires à piàles qu'èren, selouñc es génts,

Era Cũèrno de Taram.

Sus dus-cénts-trénto pès. Qũan èren acabades, 435

Bidj en faço qu'auién (en còrn hèt pes Paréts-
Loungues è pet Castét-dera-Coumo), hŭelhudo
De casses bourroumuts è soumbrouso è crenhudo,

Iou cŭèrno, dedicado at Senhou des Lambréts,
A Taram, et qui brulhe en houdre, è pes souméts 440

Hè sŭén chicatejá iou ' sblouechénto célho
È de carbouŋ ardént cai iou terribblo ' rrélho.

Era Caso-des-Òstes
Andrésèn que demóre
soulo.

Parquiéu qu'ère passat douŋc et còr jougantin;

Es tours de Baicourrits j'aŭié lichat enfiŋ
Darrè, pus à sa ' squèrro éra Caso-des-Òstes 445

(Aoun ère toustém quauque chèf coumbidat,

Premou qu'at pòbble aunés era ' spitalitat,

Ère causo sacrado); è qüan ère arribat

At gran palai d'Andòs, aquíeu, toutes dispòstes,

Danounho è Gelaïs lichá soulo à ' Ndresèn 450

Ta ' ná ta caso leu (Qu'abitauen pes còstes

Que bourdauen et Gǔélh, bric lounh de Balhantèn)

Mès Andrèssèn, at lòc de ' ná rrejüenhe Erzèn

Sa mai, soulo trigá-s, en anglét assietado,

A sònis de bounur antièro abandonado. 455

Et sòη changriη, en
enténe parla de guèrro, è '
t de sa mai.

Douηc aro dus secrèts en sòη còr que tenguié,

Premou qu'ère tanbéη crestiano, ' ra praubòto

(Ce coum, j'ac pouriam béi) .- Per aro, que i- auié,

En sòn amou nechént, ùè, tara goujatèto

Talo douçou, qu'er'amo siò s' i coumpladié 460

Antièro, en palai quiét, melaηcoulico è soulo...

Tout d'un còp, qu'au semblèc aují coumo iou foulo

Pera Carrèro-Grano agitá-s è grouní:

D'un frizouη alabéts qu'es sentic secoudí,

Es Básous béi aquiéu qu'es pensèc... Mès, de guèrro 465

Que parlauen, o-plaη, de guèrro...È Hanacouη,

Que passaue, tout triste, es gũéls hicats en tèrro,

Didé-l'òc, étch tanbéη; è touto ' ra ' rrazouη

Que l'en boulié coundá... Mès, nou-c poudéc enténe:

Uη gemit estoufat, pus uη crit que jetèc, 470

Touto ' n lhèrmes! Sa mai tout séc que i-arribèc,

Erzèn, è' t còr tanbéη coumo s'es boulié hiéne

Qu'au héc, d'aquéτ malur ta biste surbeηgut,

Mès de sa hilho 's plours séns' aué coumprenut.

Andòs que les counsòle, è
le anounce eth Counsélh.

AndUés que les troubèc aquièu, qu'es lamentauen, 475

Étch, et iou hilh è frair, Andòs: per trauessé

Dab Berats è Nambroun es qui l'au questiounauen

Qu'auié fenit. Tandís qu'éri mès lounh poussauen

Diηquio ' dj Oustau aubèrt as òstes, étch passá

Et pas de caso siò (Benac teηgué-u es brides); 480

È'n troubá-les atau enquiètes è ' spaurides

De tout ço qu'anaue aro arribá, hè-les béi

Ce quin tout s'ère hèt, è quin òm poudié créi

Qu'es Básous tournarién à mès sajes pensades,

Qu'es caudes en nau diés pouírién èste arregades 485

S'ac permetién es Diéus, è's òmes s'ac boulién...;

È qu'aquét sé madéch es chèfi beñguerién

Na salo det Cousèlh, è-i deliberarién.

Et Cousèlh. Es qui-i
houren présents.

Douñc de-sés, ena salo à ' squèrro, qu'es serbéntes

Auién bièn aariat des lous mas diligéntes 490

Es chèfi mountanharts hè ' ra lou ' rreüniouñ.

A-péno s'en mañcaue cap: beñgúdi qu'èren
Elouñ de Cièr, Bihòts d'Antinhac, è Nambrouñ
De Moustajouñ, Hascouñ de Judètch, Atsiouñ
D'Artigo è de Herrèro; è que les i troubèren 495
Harbelèts de Mairénho è de Mailiñ, Hannats
De gūaus, Bountar de Sòdo è 'Andoustèn de Sales;
D'Ilarboust, Eliamar; de Barcounhás, Berats;
Cisountèn de Casau, è ' Ulohòts, des pales
De Garin, è Derrouñ et boun druido, d'Andòs 500
Saje pai neuriciè, dap Dennou, toúti ' m còs,
È Hanacouñ, amie è toudounh dedj eròs.

Es absents

Nou i-ère pas Hountar: à sa pair que ploraue

È's funeralhes sòs aro que preparaue

(Qu'ère estat descidat, premon qu'aquiéu auién 505

Pourtat à 'Ourcoutar, douȝc que l'enterrarién

De Sess-Hites at miéi dera hautò plahèro

Drét dessus Castét-Lounc, at còrn dera ' Rreùèro

Aoun èren de pèire à pialès blòcs hicats

Sus es toumbèus antics des eróssi passats); 510

Ne mèmò Bounecouȝ, en tapòc Uriats:

Qũate diés que calié qu'en depart demourèssen

- Premou qu'auién aucit - que les purifiquèssen

Es Druides. Mès Louhits de 'ná-i que s'atrebic,

Louhits que s' i ' rremét.
Sous máli proujèts.

Sous afroúsi proujècte sense lichá béi bric.

515

È coumo ' n quauco hònt (limpio que sémble è claro,

Tant éi et sòn cristalh è trasparént è bètch)

Es mague un bèrme louñc, un biscous dragounèth

De nau pams estirat, hicat coum' un courdèth

En berdouléñc limouñ que l'au serbéch d'emparo

520

Tat sòn cap tant hidous, atau Lou its magá'c

Ço qu'agitaue, è 'n còr enguénts arreplegá-c.

Douñc qñan les bie en noumbre è qñan creéc coumpréne

Discours d'Andòs. Que
proupèse d'abertí ' s
aliats.

Andòs qu'ère enfin tout, era paraulo préne:

“Amics, tròp que sabét tout ço qu'ei arribat, 525

“Dabb es Básous aimañ quin n'auém acabat:

“Hunnouñ, Soucoundaunòs bous agg auran coundat.

“Des dus coustats et sañç qu'a plapat era tèrro;

“Es messadjès d'alianço en denouñçá ' ra guèrro

“Mous soun partits... Mès, ùè, b'agg an entenut prou 530

“Nous soun partits... Mès, les è proupausat jou,

“ - E qu'agg acceptarán, s'an un briñ de sajeçe,

“Se des lous còrs' nu- ' i tròp era hiro maestréso - :

“Es excuses ta's qui soun estadi aufensats

“Et desbrémbe dedj irreparable, è ' ra pats, 535

“En èste es còssi mòrts at juste prèts pagats.”

“Pus, que les auém dat nau antières journades

“Ta pensá-i. Nou créi pas que calhe ajustá ' rrén:

“Qui no dits arrén mès à ço qu'a dit qu'es tén.

“Se n'an, sén, ja les bòn sufí ' s paraules dades 540

“Douñc ço que me diderán nũ-auém qu'a demourá.

“Que créi que coumo jou caduñ en judjará.”

Ce didec. En aují-u, toúti que l'aplaudiren;

Ètch, perseguí: “Parcrò, quin se boulhe qu'es biren,

“Aparariá-mous que cau. È qu'ei ta descidá, 545

“O frais, ce que haram, que mous èm amassádi.

“As lous idèes, tiét, nou-s cau pas tròp hidá:

“Guèrro qu'auram dessus, qu'en è pòu... AHIRÁDI,

“Quauquis-us, - b'agg aη dit, - at-fèt esterminádi

”Plaη que mous bouleriòn: “Après es Arroumàs 550

“Caçá que cau eηcaro as Cèutes, coumo cas!”

“S'arriben, b' en auram, quauco luto inespabblo

“ (La destournen es Diéus!...), desbastairo, è capabblo

“De boutá nòsto gént touto ' ntièro à dus dits

“De sa pèrto... Que cau qu'en sién douηc abertits 555

“Es dera nòsto saηc pertout, que cau qu'aprènen

“Ço que mous hèn, è ' t còr des Bascous que coumprènen

“Ta que, guèrro, s'auém, en lous armes lèu prénen.”

Ulohòts que proupòse de
beilà ' t middiò

Aquiéu touti, sazits, de nauèth aplaudí

(Mès Louhits, en sòn còr toustèm mès maladí).

560

“È douη, que didét, nham?”, que s'ajustèc et chèf nòbble.

“O Andòs”, que didéc Ulohòts, “qu'ei et pòbble

“Báscou, b'ac sabes plaη, nerbious è mountanhart;

“Passá que sap pertout aoun passe adj izart.

“Atau que m'ei abís de beilà prou ' ra ' rrouto

565

“Det middiò, premou qu'ei abiénto as Báscous touto:

“Que, dera hònt dedj Èure, et lou païs antic,

“Pet parçan jacetan que les ei tant amic

“S'arriben, nou créi pas qu'en siam gūaire adj abric...

Louhits (que bò hè
béŋgue es Bàscous pet
middiò) que s'en trufe.

Qu'en boulié dide mès; mès Louhits, tout saubadje, 570

Qu'es lheuèc, sènze hè bric de cabau dedj adje

De Ulohòts, è nèt qu'au coupèc: “Ha! que cau

“Èste hòl”, se didéc, “ta comprené-c atau!

“Aro qu'an acupat et país des Tarbèri

“Es Bàscous, b' n'aurán, milo camís mès bèri 575

“D'aquéste coustat nòrt dera sèrro, ' ùitat!

“ È nŭ-auét douŋc pas bist qu'aimaŋ er ' ambassado

“Ei beŋgudo per Gŭélh, de Lourou è d'Aspiŋ

“È qu'aná-s ' en a hèt parquét madéch camiŋ?

“Qu'ei atau darallá que harán, en armado, 580

“Se pòden. Entretant, qu'ei aquéste coustat

“Que déu èste surtout gūarat, fourtificat,

“È mèmò, se boulém, as Báscous, abaté-les,

“Qu'ei parquéste dembès que mous cau susprené-les!”

Qu'ère atau que goudaue et traidou (J'auié, ja,

En cap d'amiá pet sut es Báscous) pleidejá, 585

Era hòsso debadj edz áuti ta houdjá.

Bihots que bo brusca.

Derrouñ còntro.

Mès Bihots et barbut, balerous capitàni:

“O, qu'a ' rrazouñ Louhits! Apariá-s biste, pus

“As Báscous, brusca pet nòrt caé-les just dessus.

“Es lous néri proujèts atau que serién bani!...” 590

“ È's nau diés proumetuts,” qu'arrepliquèc Derrouñ,

“Qu'enn hèt? Dabb enemics saubá ' ra fé sacrado,

“Nou'c cau douñc? Nou-n serié, talo causo, aproubado

“Des Diéus, en de Taram, en det pur Auelhouñ!...”

Andòs que hè béi qu'et
middiò tabéñ ei
importént, mès que crénh
mès tat nòrt

“Pus” qu'ajustèc Andòs, “nou hèt pas atenciouñ

595

“Ce quin mous éi toustém era biò miejournalo

“Impourténto? Parquiéu souloméns que pouriém

“Arrecebe secoure dera naciouñ frairalo

“Des Ceutibèrs d'Españho, uñ bejunh s'en ' auiém;

“E's pòbbles pirenéñes dera ' rribo aorientalo,

600

“ ùèro, Ibèrs coumo soun, s'an era fantesió

“Dabb es Básous d'aliá-s, que pet parlá, mai-ò,

“Les sémblen è pes mous, ja será pet middiò

“Que mous embaïrán, per Lhadrous, Ginestarre,

“Es Estèrris bessous, Unharre o Benabarre; 605

“È se bam lounh, que cau que pes nòsti sèrrès

“Nũ-ajam à crénhe arren̄ sus es nòsti darrès.

“Parcrò, que créi tanbéñ qu' er ' ataco basquéso,

“S'arribe, arribará pera plano biarnésó,

“Aubèrto; tadaquiéu courre douñc deuerán 610

“Noumbrouísi batalhous que les arrestarán.”

Qu'eñcargue à Louhits
dera missiouñ tat aliats
det middiò.

Ja- ' i unanimoméns soun idèò aplaudido;

Tat crime de Louhits que s'arren̄gaue à sũat

Tout, tout; è mèmò Andòs qu'agg acabèc at-fèt:

“Que sabém, o Louhits, qu'as er amo hardido” . 615

Qu'au didéc (tròp bouñ qu'ère: aquíeu et sòn soul tòrt),

“Qu'as adj caprit adrèt è qu'ès cabaliè fòrt.

“Nou-t pladerié douñc pas de passá , nèt et Pòrt?

“Que sabés qu'es naciòus des Cinqes argentades,

“Der'Aro, dera ' Sèro è des louñgui ' rribants 620

“Des Nouguères mous soun fidèloméns aliades.

“Ta Benasc, assietat at pè des mals gigants

“D'Ichèlo, qu'anariés, pus (ũèito ' t nòrt) ta ' squèrro

“Ta't Plañ, Burgassé, Bèusso è Boutanho è Scũaín,

“ ' Ra ' Inso, Boucharó, Brout, Tourlo è Badaiñ 625

“Ta prebéñgue es proujèts des pòbbles d'Escalèrro;

“È pus, qu'et birariés de cap adj aurién clà

“O prouinti messadjès qu'ei lançariés enlà
“Per Trèmp è Bònou è Sòrt, per Alins è Lhadòrre,
“Per Estèrri d'Anéu, Escalarre è Lhabòrre, 630
“Ta prepará-n es génts, didé-les de beilá,
“Coumandá-les tabéη, un chéf se demandauen,
“È héc-mous sabé lèu, s'es Andourrás boudjauen
“O s'es Sourdous de cap acitau s'asbrallauen.
“Er bá, nham?” Qu'au parlaue atau ent'adoucí-u, 635
Ta hè-u béi, de counfiénço aquet pòsto en aufrí-u,
Que dera ' stimo sió l'au crèié toustém dinne...
È Louhits, t'acceptá, tout junt que héc un sinne:
En béi se quin en maη tout l'ac boutaue, já,
Que l'en sautaue et còr; hè, b'ac tenguié déjà, 640
Ipoucrite, ce quin s'anaue enfiη benjá!

Andoustèn, Boursèu è
Bihòts, caũts at sòrt, que
demourarán tas castèts.

Mès qui s'aurié 'ndoumbiat tout ço que machinaue?

Es abòrts det middiò prou gũarats j'òm pensaue

Dabb étch. Aro ' ra bilo è ' s castèts que calié

Muní de defensous: mès arrés nou-n boulié, 645

È caduñ de partí deuant que demandaue

Còntro ' s Bascous. È douñc, tira' t sòrt òm deuéc.

En iou ' stèro de hai biste caduñ que hèc

- Sennoun hè-c tas apsènts - sa marco familialo,

(Era qui-ère tas soucs); è tout Derrouñ jetá-c 650

En uñ cáscou couput, en manièro de sac,

Mesclá-c, hè-c sauta tout è tout abarrejá-c;

Pus et Jüén Andoustèn ena ' urno fatalo

Hicá ' ra mañ, tirá-n, tat Castèt dera Bó

De Moustajouñ, tout just et sòn sinne: “Qu'ac bò 655
“Douñc et Cèu”, qu'au didéc Andòs; “Ad aquét pòsto,
“Aro, que i- ès ligat, amic, aro, que i-ès
“Estacat, Andoustèn; nũ-au lèches pas jamès:”
Etch, mut, que s' i tournèc: des echchascles laujès,
Ta Hó, tout Harboust è't Sarrat-dera-Còsto 660
De Sauanhèro, et nòm de Boursèu que tirèc,
Pai (ja biélh) de Louhits; è douñc à-drèt qu'anaue.
È iaute còp ençaro et goujat que foulhèc;
Aro ta Castèt-Biélh, basto tour, que cercaue
Coumo tat Casterèts de Cournudèro, en jous: 665
A Bihòts douñc qu'amièc, Bibòc et balerous;
Aquèste que gemie, de béi-se à ' stá-s en plaçe
Coundannat, qũan souniaue as Báscous ce da caço.

Houtar (dabb Hanacouñ
è Bounecouñ) que beilará
' ra Cieutat.

Mès, qñan calèc sabé, ce qui de Simadous,

Andòs apsént, aurié ' ra gardo è ' ra defénso, 670

Andòs que prouposèc à Houtar de Cadélh:

“Qu'ac sabét”, ce didéc, “qu'a couratje è cousélh;

“Qu'ei gran, qu'ess hè da hiñ; qu'ei tout plen de prudénço

“È d'energió tanbéñ, indoundabblo... Dilhèu

“A sa pai boulerié benjá? Que l'en escuse 675

“Et besunh det país. L'en saberá de grèu?

“Qu'ei iou marco d'aunou; nou créi pas qu'arrefuse

“Se touíti l'ac didém.” Ara proupousiciouñ

D'Andòs qu'arrespounèc iou soulo aclamaciouñ.

Mès, qu'au harié nacèro, à Montar, quauco jude: 680

Sus Ranacouñ déjà ' ra chañço ère bengudo

È pus, sus Beunecouñ, qu'ère ençaro caüdo.

Qüate messadjes que
serán lançats tas aliats det
nòrt.

Taus èren douñc es que demourá deuerièn;

Edz aúti dabb Audòs tat couchant courrierièn

Que nou calié douñc pas qu'es lous aliats pujèssen 685

De cap à Simadous, mès que lèu s'aparièssen:

Qüate prounts cabaliès que calié hè partí

Ta touíti bistoméns, ta hè-les abertí

Dera guèrro probabbla, è ta hè-les enténe,

Que se nou poudièn pas de bouno part apréne 690

'Ra pats, siés diés après edj arrelendemañ,

Douñc tat prumè maitin, de Cap-Bèrn tara Plañ

È's Gabes ta lançá-s, houssen poustats à-mañ.

Dela ' a Pòrts, at segu, nŭ-ère bric necessari

De despatchá cap de courriè en d'emissari: 695

Louhits, en arribá-i, plaŋ s' en ençargarié;

Benasquési de tout coustat que lançarié,

Bien mès coumodoméns; se harién bouno gardo

Parquiéu, que serié prou d'alhurs. - Mès que calié

Assŭa touto, ' ra gént ceutico è mountanhardo 700

Det nòrt, es bint naciuous qu'aŭién et nòm grabat

Ena courréjo, at tourn dedj emblèmo qŭairat,

È que seménts antics unién es fièrs Aunédi:

Pòbbles dera Lairiço è det clòt bauartés,

Baroussénçs à balénts Couserás, Aranédi, 705

Hils d'Auro, de Louroum è det courént nestés,

De Luduḡ, d'Arribèro è det flòt garounés,

Aspédi, Lauedás è Campás è Biarnédi,

Baretous, bŷès d'Aussau, Airédi, Bigourdás,

Eusats, Tournats, Souciats, è nòbbles Auchedás: 710

È que poudièn tabéḡ coundá sus es Bedourgues

De Bourdèu, es Basats è ' s Tarsats, è ' s Nezourgues

D'Agén, è ' s Oumbrani es des Cebènes, en còs,

È ' s Bòques toulouséḡes, es chèfi d'Andernòs

È de buch, è ' s d'Aubèrnho, uḡ pòc tanhénts d'Andòs. 715

Tròp lounh, ess hilhs d'Armòr, de Ièrno è de Bretanho...)

Se calié hè probéḡue es Ceutibèrs d'Espanho,

Encüèdá-s ' en tabéη Louhits,. Mès at galòp

Qüate prounts cabaliès (è que nŭ-ère pas tròp)

De cap at nòrt partí qu'anauen sus et còp.

720

Que les anaunçaran tabéη
era ceremounió dera '
Rreuèro.

“ È'n mèmò téns”, ce hèc Derrouη, douηc que les diden

“As génts asqui nous jüénh iou ' indissoulobblo uniouη

“Qu'en güeit diés mos bam hè tara sò d'Aluelhouη,

“Debadj es cassanhaus, iou èsto, è qu'ei coumbiden

“As arréis, coum' as qui les arremplaçarién;

725

“Dap nous-áuti det Cèu es Diéus que pregarién;

“Tròp que n'auém bejunh...” Touti que l'aproubèren,

È pus, ara que tout ère estat descidat,

De tourná-s 'en ta caso à chibau qu'ess hanèren,

Ta prepará ' s lous génts.-Mès Andòs amistat 730

Andòs qu'ensaje d'adoucí
à Louhits. Mès aquéste
que part ta Benasc tout
maliboulént.

À Louhits que boulèc hè béi: Per qué didé-mou-n,

“ O Louhits, nham, per qué? Surtout perqué boulé-mou-n?

“Aro't coumun perilh nou mous déu doḡc uní?

“Qũan et païs assũé, ço d'aute déu faní...

“Que t'è bist det salut dera tèrro pairalo 735

“Soucious è sentiments hardits qu'as en tòḡ séḡ...”

Qu'ère atau qu'au parlaue , en sourtí dera salo;

Mès que passèc Louhits, fièr, plén d'arradjo malo

De cap at nõbble chèf que l'au boulié det béḡ,

Séns aueitá-u è séns ' arrespouné-u arrén; 740

È, tandis qu'et gran còr d'Andòs plaḡ esperaue

Qu'aquéro tristo umou pòc-à-pòc passarié,

Ètch, Louhits, arrumiá' t sòn crime que harié,

È dabb et sòn bailét, soul, tas Pòrts esperũaue

Sénse mandá rrenḡ dide à sa pai en Larboust

745

(Traidou, que l'aurié dit?...) è' n esprit sabourane

- Sénse crénhe et lou pés en fremí det lou coust -

ũè, des benjances sòs edj amar-abants-goust.

Depart tanbéḡ des qũate
messadjès.

Que partién d'auto qũate goujats nerbioúsi,

Acauats en chibaus mès prounts qu' echchauriguès,

750

De cap at nòrt: traçats qu'auién es lous sendès.-

Edj unḡ, courre ta ' squèrro at miéi des mounts frescoúsi

Que deuié, pet Louroun è per Àrreu boulá,
Campan, è Lourdo après, diñquio Aulourouñ enlá,
E' n passá, despatchá d'áuti courriès de guèrro 755
Pes mès enguéncos bats, è per touto ' ra tèrro
De Bigòrro è de Biarm è d'Airo è de Tartás; -
Edj aute que deuié pet Gouhourouñ hè ' rrouto.
Lèu atrapá ' ra Nèsto Grano, è pus aũeitá-s
Pera Biò Tenarésó, è, haut, gahá-lo touto 760
Diñquio Èuso, è birá-s ta Leitouro, è tourná
Pera fòrto Cieutat Elimbèrri noumado; -
Edj aute après, at louñc dera Garouno ' ná
Que deuié, traspassá Galahour, haut campado
A ' squèrro, aténhe après (que sembraue beilá 765

Sus dus floujes bessous) Toulouso ' r ' ariejésó,

(Arribá, se calié, mèmó tara bauquésó)

Hè enfiη probénque Aubèrns coum' Cumbranies,

Et darrè, per Arán, Aspètch, è ' dj arriéu clá

De Senténh, soulheué ' ra gént couseranéso,

770

È diηquio ' ra cieutat houchédo fila drét...

J'èren partits: autant unη qüadrubble lambrét.

Es qui demóren à caso
que s'apárien.

Mès asqui ' na cieutat de Burbe demorauen

È ' s lous aliats tabéη, auta lèu que sabiéη)

Cüeraces que hourbiéη, cáscous que preparauen,

775

Lames d'arréde hèr arrüentí que hariéη

È'n glaibes o pounharts o lances less hourgauen

Pas enclúsies pertout debadj et lour martètch,

De Gledes, de Touraη è de Sarrienatètch,

De Troubat, d'Estarbièle è de bint autes hòrgues

780

Es barquís que harién sourt arrouçá ' s lous òrgues;

È 'ss hénnes, apariá bestiménts, estandarts,

Cintures e boudriès; è ' s chèfi montanharts

Arrenfourçá de Burbe es poudénts arramparts.

Es defénses de Simadous.

(C. Louñc, C. Bèrn, es
Casteréts, C. Biélh, et
Planhoutás, è Seschites.)

Qu'n ère, ' ra Cieutat de Burbe, ja soulido

785

Alabéts, è de tours è de castèts munido.

A ço qu'era naturo auié d' abòrt balhat

Et guinhèc Ceutestar qu'auié ' ñcaro ajustat

E ' t cèuclo de defénso atau tout acabat.-

Det coustat det couchant, dabb era ' rròco lido

790

De Castét-Loune, è ' s cants de Castét-Bèrn, à pic

Coupats è ' alénes at-fèt, nou calié crénhe bric.

Aquéste, ũè, surtout, d'un céucle arredoutabble

De muralhes ciutat per tout Sescamadés,

De tourrétes tabéη pes Arrepoudadés, 795

(Det Planhòt dera Coumo as arròques bessüés)

È des büèrces enfiη, que semblaue èmprenabble

È , soun qué per susprésò, at-fèt inespugnabble.

Ajustat adacrò, tout près, tres Casteréts,

Caduη arrefourtít de peudéntes parèts 800

Que semblauen, ma hé, coumo bellá ' ra coumo;

È pus, sus et sòm malh dess haηtaumes se jour

È dess Hadéts malís qu'enn harién souli ' t tourn,

Castèt-Biélh, tout dreçat près der ' Amòiso, coumo

Iou miaçaire giganto at qui s'apressarié. 805

Enfiη, en Planhoutás, bdj en faço, è ' Sesshites

En çâ 'dj en sus, de güèit dus pòstes que i-aüié,

È caduḡ alentourn larjeméns s' i beié,

En coumandá dués bats è beilá, ' s tours susdites:

Douḡc es créntes parquiéu poudièn èste petites. 810

Paréts e tours
d'Ariguilhèu.

Et coustat det middió qu'ère tanbéḡ prou fòrt.

Enḡcaro qué, destant es bastes calhauères

De Mounts-Sarriéus òm bisse, à lòc de malhouquères,

Coumençá prats penjants qu'anauen toucá ' t bòrt

Dedj arriéu, ũè, parcrò qu'èren tant arribentes, 815

Es lous poudjétes, pliés de hountaus è moubéntes,

Que nou s' i calié cap arriscá; pus, parquiéu,

Dessus, hautes paréts seguí, louḡgues, poudéntes,

Cent pès en jous, era goudòlo dedj arriéu;

Atch hounts, pliés d'oumbro, es tours de Jous-Artiguilhèu, 820

Autes paréts entre
Sescamadés è ' t Pouï
madéch.

Parquiéu atau qu'auïén doubblo è tribblo defénso:

En deçá det courrént de Burbe, ja, despus

Sescamadés, un mur, qu'et camiñ de dessus

(Et de güè) per laguéns, arc de circouférenço

Imménse, acoumpanhaue; è mès lounh que harié 825

Et saut det miéi deth Pich, è Sou-Pouï qu'atenhié.

Pus buèrces, mals boulénts è badès que i- auïé,

Calhauères de blòcs, per muralhes coupades

Prou' sus, qu'anauen jüénhe et dòs det Malh-Tutous,

D'Artiguilhèu à ' squèrro: aquiéu qu'èren soudades 830

As paréts que courrién - ath miéi des tours dreçades

Atch houns d'Artiguilhèu, era iò tout en jous -

De cap at Pònt jetat pet miéi det Pich blaŷquious,

Pus, bourdauen tout et coustat drét dera ' Scalo-

De-Laguéns, en pujá. Mès enfiŷ, dera Sŷaio 835

De Castét-Bèrn at Pouï, iaute terrible ' rrénç

Qu'es dreçau: et Castèt-des-Nésques; pus, eslénç,

Edj arrebòrt dera Courréjo Naciounalo;

Pus, era Tour de Baicourrits; pus, es paréts

De Sus-Artiguilhèu; è 'nfiŷ brunits et dréts, 840

Dera louŷgo acroupòlo er arroŷsi malédi,

Coupats de trés coustats au-méns en pams arrédi.

Era barramino, Pouï,
Pourtelhous

È s'ère et det lheuand è mès prim è mès dous

De péndo, en faço d'ètch ess háuti Pourtelhous

Qu'auié: sus era ' Scalo abrutto qu'en carrauen 845

È` ra ' rrouto d'Arán dabb et Poui que barrauen;

È iou barro de malh es dùès bounhes tiraen

En trauès de tout Burbe, è ' s Ièrles que harién

Frésques toustém, toustém pliés d'aigo souterrano.

Atch houns d'Artiguilhèu, es malhòcs que beŋguién 850

Ara flou det terrénh, tara doubblo tour grano

Det marrètch de camin; pus, era masso mano

De Castèt-Bèrn, è ' s Casteréts que l'au seguién

Es còrnes qu'èren plaŋ d'aquéro barramino,

Mitat magado ' n sòl, mitat, dap fièro mino, 855

Hòro det mántou bèrt des prades, ta ' mpatchá

De passá, desgadjado, à-drét t'arrebajá.

Era Coumiròlo, è ' s
camis, adj en sus.

Douñc éntre es Pourtelhous è'ra loungo acroupòlo

Coumo güè que i-aüié iou ' bblico coumiròlo:

Que i-entrauen per bach es Escales andués, 860

Pet Pourtau de Sou-Poui è pera plaço fòrto

Que dera ' Scalo Biého endrabaue ' ra Pòrto.

Pus qu'en sourtién enlá dués arroutes bessüés:

Era d'Arán, o dedj arriéu, qu'es prouloungaue

At pè des mals à pic (qu'ei ' ra Tuto-det-Cat 865

A dréto, uñ pòc en sus), è diñquió ' t Güèlh sacrat

De Burbe (ét de Sacoumo) ena ' oublembro arribaue;

Er' auto que passaue edj arriéu, mès laguéns:

Premou qu'aquíeu paréts pujauen bruscoméns.

Coustats det Nòrt, è det
Lheuant, Era Tour dera
Coumo

Acrò qu'ère eth coustat de touíti ' t méns soulide, 870

Et det lheuant at nòrt, despus et Lau aride

De Sesshites diñquio ' ra Bailéto det cap

De Burbe Aquíeu, aubèrt tout qu'ère. Mès Diéu sap

Ço que nŭ-aién pass hèt ess hils dera tartèro

Ent' arrenjá-c à-drét è ' nta fourtificá-c! 875

È mèmo pera Coumo, arai: ' ra malhouquèro,

De Sesshites en jous, ja sufié ta pará-c,

Taloméns ère nét abraçado è coupado.

Qu'aúrién hèt, en bertat, us enemics d'en sus?

Embauçá mals, carrouls è tourroumbes? È pus?... 880

Que '-aurié calut, douḡ, béḡue: era tour quilhado

At pè dera Soulaḡ-des-Planhòts, è ligado

A Castèt-Louḡc, à Castèt-Bèrn, as arramparts

Des Nésques, ja poudié desafiá puns è darts.

Es Paréts louḡgues. Es
Tours d'Alardòs,
d'Astiluḡ, des
Encaḡtades, è ' ra
d'Artegaus

Mès après, just darré, ' ra bilo, qu'oundejauen

885

Broucás è hougueràs mès moloméns. È douḡc

Uḡ arrampart qu'aurié calut hè, haut e louḡc,

Ués paréts, “es Paréts-Louḡgues” que noumentauen:

De Taram era cǔèrno, en partí, que bourdauen;

Era Tour d'Alardòs dessus uḡ mamélouḡ

890

A tres-cénts pès d'aquíeu qu'es dreçaue; après éro

Era Tour d'Astiluḡ, sus era Tuto-Néro

Dat Malh-de-Simadous; pus, sus un esperouḡ

Malhous, à ' squèrro dera Pèiro-det-Palouḡ

Qũate-cénts pès durán, era des Eḡcantades 895

(Aquésto ' ra darrèro), entr' éres estacades

Debatch tout Artegaus, per iou linho de blòcs;

Tandís qu'en Artegaus madéçh, de pòu que houssen,

Coupats à-pic, pourtant tròp aisats sous arròcs

Ta debará, sus us planhòts aoun gũé poussen 900

Gráni casses braḡcuts, iauto Tour que i-auié

Ta surbelhá tout ço qu'as sòs pès ess harié.

Es paréts de Burbe.

Enfiḡ, que demoraue et trauès dera Ièrlo,

Det Malhòc-det-Palouη diηquio dj arriéu de pèrlo

È diηquio ' s Pourtelhous. Aquiéu qu'auién deúut 905

Creá-c tout, premou qu'ère at fèt arrás è nut

De mals et prat berdous. Mès pes mouηts, en maηcaue,

Labaces è calhaus è granits? Qu'en balhaue

Era tèrro à pialès. Que dauen büès laquit

Era ' Rreuèro caudo è ' t parçan dera Lit. 910

Iou giganto parét atau qu'auién bastit,

È qu'èren taloméns en éro es traus mesclades

As pèires, taloméns toutes entrecroudzades,

Que nou-i boulién hè ' rreη machines balançades,

Troujes en soucs pedants, t' arrüeiná-les jamès; 915

N'etch hüéc tapòc nou les pourié hè bengue en braso.

È pus, qu'auién dèts pès de large ara iou baso,

Güéit at cap (douç loungá-n, laguéns, iou pisto ' rraso

Es crénèts), qu'ère haut au-méns de quinze pès;

Un gran barat de dèts sus dèts, ùè, qu'en doubblaue 920

(È' mpliat d'aigo) es deuant, un talus es darrès;

Cado cént pès, enfi, iou tourrèto pujaue

È't poudént parapét at-fèt que coumpletaue.

Es sèt pòrtes, è ' r
Acroupòlo

Atau qu'ère cintado era fòrto Cieutat;

È des sòs arrammars pedj admirable oubradje 925

Sèt pòrtes souloméns que balhauen passadje:

Trés tat couchant: prumèro, et pourtalás lheuut

Entr'es gráni Castèts, en còrn de Cournudèro;

De Sesshites après, è de Sescamadés;

Es autes, tat lheuant: de cap ara Rreuèro, 930

Era de Simadous; pus, es dus passadés

Det Poui e dedj arriéu, caps dera coumiròlo;

Enfiη, era de Burbe.- At midi, er' Acroupòlo

De douze cénts pès loungo, o, det Pich en auçá-s

Toustém (prou dous), abans tar ' auto maη d'encliá-s 935

En dus- cénts-trénto ' ηcaro, en arriéu ta banhá-s,

Larjo de dus-cénts-cranto, è de cént en planhèro

Dabb et Céucrle brillant detch Halhé d'Auelhouη

En cap, è, per darrè, iou ' ncinto loungo è bèro

En lounc carrat, abric dera gardo guerrièro 940

Qu'en poudié béi ' ra Coumo à's Prats è ' t Pourulhouη;

At miéi, er ' Acroupòlo enòrmo, à téngue bouη,

Det coustat dera Ièrlo, esquiçado è brounzado,

Dét dera ' Scalo, arrouso, ouscado è dantelado.

Tentacious.- Aueraη bist
per Benac.

È faço à Simadous coum' unη liouη coutchado.

945

Dounc, poù, nou n'auién bric, ess hils de Simadous,

Laguéns, mès plaη herèbe; es lous cént tentacious

Que harién trebalha ' s lous imaginacious.

Quauquis-us creién béi, pera tartèro duro,

Sinnes... Benac madéch, ena serado puro,

950

Barbiblanc, gŷéls ardénts debadj iou capo ' scuro,

A ' Ueraη, qu'auié bist, sus et sòn Malh dreçat,

Aueraη et ginhèc, et biélh d'antiquitat,

Et saje ençantadou; mès que s'ère magat

Étch lèu en' Auedau. Douç, que senhificaue?, 955

È, des Básous jamès arréη nou n'arribaue

Ja couméncen d'arribá's
aliats, sense Hannar er
prumè.

È ' t pòbble aunés tous diò toustém mès s ' ennerbaue.

Proumésse de secours parcrò qu'arrecebién

Sénse céssò, è tabéη òstes que les beguiéη.

Just edj alendemaη dera tristo ' mbassado, 960

Hannar, hilh de Halòis (de Couserans arréi)

A Burbe qu'acampèc precisoméns, ta béi

'Ra bloundo Gelais, ' ra sio douço fiançado,

Heboudo de Harisp, aquéste frai d'Astouη

Qu'arrenhaue sus auro, è marit d'Eretsouη, 965
D'Erzèn cousiò-germano; en Burbe qu'abitaue.
Dabb éri Gelais soulo que demouraue
Premou qu'es sòs parénts (Uriò ' près Cantousèn)
Èren mòrti. Mès qu'ère aimado d'Andrésèn,
D'Anderizo ' ra prouto (aquèsto d'Andòs fièro 970
D'èste cousiò tabéη; bruno de cabelhèro
Coumo n'ère Danounho, è det bouη Sallantèn
Biéuo è fidèlo ' spouso), è ' nfiη dera laujère
È jüenòto Letsèio. Aro douηc que cousién,
Près det larè d'Erzèn, abits, dabb hiéu soulide 975
È nü-aién pas, mai-nou, bric embéjo d'arride:

Ço qu'anaue abans pòc arribá, nou-c sabién...

À sa pair Atsiouη qu'auié punat Danounho

Era bèlho des sés (Helas, era praubounho,

Tat darrè còp! Atau qu'ère boulut pet Cèu);

980

Qu'ère triste Andrèssén, mès qu'es autes dilhèu...,

È mèmò Gelais: ara qu'es demandaue,

- S'era guerro beηguié - se beirié ' t sòn fiançat,

Hannar, que l'ère estat parcrò bienη anouçat;

Mès, ùè, pet sòn caminη dilhèu qu'arreηcountaue

985

Gòì de Gelais

Et messadjè de guèrro, è douηc que s'en tournaue...

Mès, de sés, en palai d'Erzèn, tristo ' n sòn còr

Coumo ' ηcaro cousié, Gelais as peus d'òr,

D'òr ardént coumo ' tch hũéc at tourn det sòn bisatje

Trénde coumo ' ra 'rròso o 't líri blaᅇc saubadje, 990

Sous bérđi gũéls empliats de iou ' ᅇquièto laᅇgou

È soun amo det pès troublant det sòn amou,

Benac, en tout entrá: “Hannar aquiéu qu'arribe,

“Gelais”, qu'au didéc. Gaujouso, coum 'uᅇ libe

Qu'au semblèc qu'es oubié ' t sòn còr louténs barrat, 995

È'n sòn séᅇ que batéc de gòì, coum ' uᅇ lugat.

Que sourtic. Ja Hannar pes bailes qu'auançaue

Dap qũate-cénts des sòs; caduᅇ que l'aunouraue.

Lèu en ço de Harisp, près det Gũéłh, qu'es trigaue

Hannar et generous. Quíni dóuci mouménts 1000

Tara goujato, aquiéu! ' Ra guèrro è ' s sòs tourménts,

Desbrembá-s' òc at-fèt Gelais: hidá-s touto

At bounur, pus qu'auié bien hèt era sio ' rrouto

Et sòn Hannar... Mès, ùè, prumè de maridá-s

Andòs que hè demourá
Hannar ena Cieutat dap
sous 400 òmes.

Que calié béi d'abòrt era guèrro acabá-s.

1005

S'ère bengut Hannar tara Cieutat centralo,

Hè, qu'ère souloméns un pòc ta counsoulá-lo...:

Que l'ac didéc; mès, lèu, tourna-s' en que déuié

Dabb es sòs; souloméns, abans, béi qu'au calié

Andòs et chèf. È douç Gélais ja plouraue

1010

Ja gemié. Mès Andòs, - plaḅ sabié quin aimaue

Hannar à Gélais - en béi quin s'en tournaue

Tout trist, un gran pladé tout-séc qu'au bouléc hè:

“Hannar, qu' t trigarás à Simadous: nacèro

“Que mous hès. Tout erous, o-mai-ò, que serè, 1015

Dap toúti's mès, de béi nòsto Cieutat prouspèro

“Pess hils det Couserans, pes nòsti frais, d'acòrt

“Dap nous-áuti beilado, è per tu, jüèn è fòrt.

“Qu'et plades acitau tabéñ; è douñc demòro.

“Nou cau cap qu'es balénts sién toúti lounh deuòro. 1020

“Se nou t'an pas bejunh aciéu, per un des tòs

“Abertéch à Haloïs.” Ce l'au didec Andòs.

È qu'acceptèc Hannar, en pensá ce quin èren

Biéues de Gelais es trances... quin brilhèren

D'aquésto, ' n aprené-c, es nines! Douç at-fèt 1025

Erouso darallá dabb Hannar qu'es pensaue

(Helás, ço qu'en serié, bric nou s'ac figuraue!)

È d'èste lèu dabb étch unido qu'esperaue...

Etch tabéη qu'auié gòi de ço que s'ere hèt.

Arribado de Sennèn è de
Bountsòr

Mès, ùè, que nũ-ère pas sènsè quauque ' rregrèt. 1030

Edj arrelendemaη, Bountsòr, tas Ludunéri

È Sennèn, edj adrèt lanciè, tas Garounédi,

(En esperá de béi à Danhouno), et maitiη

Qu'arribèren: troubats que s'èren en camiη.

Pes arréis d'aciéu-bach andus qu'èren estádi 1035

(Dap trèrs cénts, qu'es deuién trigá'n Burbe) mandádi

Ta tenqué'n ena hèsto et drapèu, delegadi

Ta prouméte et secours, è ' n tout enta da hiñ

At nòbble Andòs: premou d'acrò que les lançauen

Dunouhourits, arréi de Luduñ, è Litañ, 1040

Arréi dera ' Rribèro: è douñç, dessus Curañ

Ta Burbe touíti dus biste chibalehauen.

Sennèn (esprès partí qu'auié boulut) erous

A Danounho de ' na 'rrebéir, es sòs amous.

Es 300 de Sennèn uni-s as
200 de Harisp.

È qñan douñç, arribats, dera missioun hidado 1045

Auéren arrendut counde, è ' rrepetat bièn

A Andòs que harién tara Cieutat aliado

Tout ço qu'au pladerié: “Dabb Harisp, o Sennén,

“È 's sòs, d'Auro beņguts (dus-cénts, o-plan, que hèn)”

Qu'arrespounèc Andòs, “dera ' Rribèro aimado 1050

“Hilh adrét, è-s trés-cénts, que beilarás et Pouï.

“A tu, balént Bountsòr, iauto cargo qu'et bouï

“Balhá desí s'en as: mountá-mous era gardo

Dap qũate o cinc causits, pes tourrétes que soun

“Nòstes, dessus Sajust, è près det Bouņardoun, 1055

“Ta surbelhá parquiéu ' ra Sèrro mountanhardo;

Dera bérdo Picado at Dént blaņc des Tanás,

“Escaléto, Nalh-Nè, Port-Biélh que beilarás;

“Mès que serà abans, pera soumbro ' Rreuéro,

“Ar'aunou touíti dus, ta pregá ' ra Lio bèro.” 1060

Sennèn è Danounho.

Qu'acceptèren, d'acòrt. Sennèn, ar ' aucasiouη,

(Prou sŭén), qu'anaue béi Harisp o Bretsouη

È det coustat det Gŭélh bet-còp qu'es passejaue;

Ara sculo Danounho et sòη còr que pensaue...

Éro, Atsiouη sa pai lichado que l'auié 1065

As dus de Gelais (prou que les couneguié),

En créi qu'en Simadous, en ço de soun amigo,

Serié mès adj abric que pes prades d'Artigo

O de Herrèro... Mès, atau, just la-s perdéc!...

Arribado dés de Gŭélh
(400) è der Larboust
(600). Amasso, 3050 ta
gŭará ' ra Cieutat.

Entretant, det Larboust è de Gŭélh que beŋguéc 1070

Plaŋ milo génts de pè: Hanacouŋ les assŭaue;

Qŭan auié bist ce quin Hannar ja demouraue

È, ta defénde Burbe, ena Cieutat lichaue

Sous qŭate-cénts sourtits d'Astriago è de 'Oust,

Sies-cénts qu'auié boulut qu'en dèsse et sòŋ Larboust. 1075

Harbelèts, en sabé-c, ajustá-i dèts còps cranto

Des sòs Gŭelhès. E touts, d'estaturo giganto,

Dabb Harisp è Sennèn è ' s lous, dèts còps ciŋcanto,

Ciŋcanto cabaliès dats per Burne, è pietous

Gŭeit-cénts, è pus trés cénts det bòrt det Lac Bludous 1080

Tres-milo ja harién ta gũará Simadous.

Es diés d'après, enfiñ, e méntre que bouchũauen

Que s'escusen es
Ariégédi.

Es cletères pertout, è houguèro amassauen

Sus es tours tas senhaus, è ' ra hèsto apariauen,

Qu'arribèren arrèu-arrèu erauts d'aliats

1085

Ta prouméte secours, cabaliès è soullats.

Mès quauquis-us pourtant simploméns s'escusáuen:

Atau es der ' Ariéjo 'ntièro (qu'abitauen

Sabarduñ, Tarasouñ, Houch è Sòs) que plourauen

De nou poudé-n balhá coumo ' gg aurién boulut:

1090

Pes guèrres qu'es sentién déjà tròp esproubádi,

(Còntro ' s Bòques è ' Rroumo), è pedj Ibèr carut

A béi-se trepejats tabéη tròp espousádi:

“Ta ' rrehè-mous, Andòs, que mous cau demoura

“Enġüan” (atau didièn) “près der ' Arièjo claro. 1095

“Danounh milo guerriès, cèrtes, que t'amiará;

“Mès qu'ei aquiéu tout ço que poudém hè per aro.

“Pourtant, prèsti, se cau, qu'et balharam emparo

“Det coustat dedj auriént. Arrés nou passará

“Per Houch ' en Tarascouη: que haram bono gardo; 1100

“Nou ' ntrará ' rrés pera nòsto biò mountanhardo.

“Es det Téc o det Tèer, se bou-n bòn, ja poirán

“Hè ' t tourn: pes nòstes bats jamès nou passarán.”

- "Amics", ç'arrespounéc Andòs," se ' der ' Andòrro

“È dera Sègre après beilat es defilats, 1105

“Acrò mous balerá, ja, dèts-milo soullats.

“Atau nou mous pourán pass hè coum ' ara gòrro

“Es Bascous: des darrès soulidi, ja pouiram

“ ' Na toustém ta deuant, è que les benceram!

“As de Houch, dounc mercés! Béi-les fòrts que pousquiam!” 1110

Que s'escusen tabéη
Biarnédi è Aulourounédi.

Que les touquéc es màs; è ' s sòs frais que les dèren

Dabb et biéure et coubèrt. - Lèu, d'auti qu'arribèren

At lou tourn: Abidòs e Siròs, que parlèren

A hautò bouts andus pet gran pòbbles biarnés

È ' ra lequito gént det país tarberés 1115

(Capilouñgui, beñçuts Ceutescars, entourniádi

Qu'en èren, è plañ tròp, pera guèrro ' sproubádi)

È 's mountanharts det bérd parçan aulourounés:

“Perdouno-mous, Andòs, escusát-mous, Aunédi,

“Se, t'arrebajá ' t lans des batalhous basquédi 1120

“Nou bous poudém pas güé cap de secours embiá:

“Nham, que debeñguerién es nòstes bères planes,

“Larbatch, Bic-Bilh, Batbièlo è ' s milo gèrms que i-á,

“Tursañ, Marçañ, Chalòsso è Saubèstre è ' s cabanes

“De Saubusso, è tout Biarn, de Lescá diñquio-s Lanes, 1125

“Se de guerriès at-fèt les anáuem pairá?

“Des dus Gabes bessous, edj un plañ que camine

“Antrè pes nòsti camps; mès et Bascūat doumine

“Edj aute prèsqe tout at louḡc à ' squèrro; è pus,

“Mès bach, Adour passat, ja les auiém dessus, 1130

“As Bascous, pes terréns, nòsti jadís, d'empénhe

“Se les plats; è ' s parçaḡs, enfiḡ, de mès-en-sus,

“Aulourouḡ, Baretous, Aspo, Aussau, nou cau crénhe

“Qu'et tust des Escūaudus es prumès les aténhe?

“Aramits qu'ei aubèrt at nòrt bièn larjoméns; 1135

“È t ' Ácous è Bedous que pòt faciloméns.

“Pera bat d'Arraouḡcau o ' dj Aragouḡ de Jaco,

“Per Ansò, pet Soumpòrt pressá-mous er ' ataco

“De dessus, préne Urdòs, è traucá-mous pet miéi.

“Douç, saubá-mous à-caso es troupes, acró qu'èi 1140

“Ço de mielhou per aro. È pourtant que bam bidte

“Apariá-mous, o frais, è ce quin arresiste

“Era gént tarberéso è biarnéso, o-mai-ò,

“B'ac beirá, s'au hè gòi, touto ' ra Scalerrìò.

“Mès, souloméns, edz us edz áuti sens' ajudo 1145

“Nou mous abandouném ena bagarro ' rrudo!”

“Hils de Gabes parious”, ç'arrespounèc Andòs,

“Ço que didet qu'ei juste è sensat: que coumprenén

“Es bòsti ço que cau. Douç, souloméns s'aprénen

“Qu'auém quauque malur, qu'acourren at galòp. 1150

“Mès, s'es Bascous det lou coustat bous prèssen tròp,

“Nou les licharam pas atau oubrá nous-áuti

“Qũan de Lanomezaŋ siam pes breucáci háuti.”

Edz áuti aliats que seran
prèsti.

En didéc, era maŋ que les dèš, è guidá

Que less hèc: que calié hè-les arrepoudá, 1155

È ' rrestaurá-s at-fèt dera luongo courrudo.

Mès, souŋ que Houch, Sòš, Biarn, è' s Tres-Bats, es aliats

Que proumetièn tat diò fitsat d'èste apariats,

Arreŋgats at bouŋ lòc, ara plaço bouludo

Des Aunédi poudénts ta groussí ' ra beŋgudo. 1160

Es d'Espanho, Louhits, òm n'auié certitudo,

Hè-les lheuá-s à-drét les anaue tabéŋ;

Parcrò, des Pelendous toustèm nou-s sabié ' rrén.

II. ERA CEREMOUNIÒ DERA ' RREUÈRO.

Des Básous, arrén.
J'arribe et diò dera hèsto.

È des Básous tapòc arrén, cap de noubèlo.

Toustém mès que ganhaue era tranço crüèlo 1165

Dera guèrro: premou qu'ère arribat ja' t diò

Qu'èren fòrtes en-plén es còrnes dera Liò.

Et téns qu'ère parfèt: à péno quauco broumo

Que nadaue blanquiouso en aire trasparént,

è qu'ère dous et sé, qu'ère claro ' ra Coumo, 1170

È ja sus et Bòsc-Biélh iou lumiero d'agént

Harié béi que darrè pujaue et pur crechént.

Amassado des chèfi ena
bèro salo det palai
d'Andòs.

Après aué soupat, que s'èren amassádi

Es chèfi ' na maisoun d'Andòs, è's delegádi

Dabb éri: ' s lous naciuous counégue que harién

1175

As emblèmes que sus es lous armes auién.

Aro, n'na basto salo at-fèt ellowinado

Per candils d'òli dous è háuti candelès

Aoun esquitejaue era ' rroudiò brounzado

È de ludentes troufèus decourado à pialès,

1180

Es suspensious de tèrro ournado qu'admirauen,

Es flascoulòts de béire as muralhes penjats,

D'argént biéu, de cristals o de pèrles empliats,

È ce quin as ludous dançaires lugrejauen

Es platéts de metal precious, bièn cizelats 1185

È' squiçats è poullits è mès que tout arríchi:

Premou qu'en Lis Andòs auié, tout près des pichi

Qu'entourniéη un gran malh hèt en fòrmo de còr,

Iou méno qu'estienié bêtes de cūéire è d'òr

(Gūé per un tèrrotrém qu'ei estado magado). 1190

Acrò qu'arresplandié pera salo carrado

Penjat at miéi de pèts d'izarts cournuts, courriéus,

D'oussi brúni, bourruts, ò de saηglás auriéus.

Que s'en ban jüénhe es
Druides

Dounc, qŭan houren aquiéu en noumbre, que partiren

È, dabb Andòs deuant, et gran bié que seguiren, 1195

Precedats de clerous è de pòrto-halhás;

È debadj et gran Arc dera Plaço centralo

È ' ntr ' es Moustres bessous, en marcho trioumfalo

Que passèren; è ' t pòbble alentourn esclamá-s;

È's chèfi manhifics ara Maisoun-des-Druides 1200

Toucá. J'èren aquiéu è Sennoŋ è Derrouŋ

È d'áuti biéls sacrats, en courounes flourides

È ' n blanqui bestiméns groupats sus et perrouŋ;

Dabb éri d'áuti barts è d'áuti bats à-masso

Que toucauen bibrants estrumènts, et dap graço 1205

Ajumplauen arrams, è cantauen en còr.

Mès Derrouñ à sa mañ balançá ' ra haus d'òr.

Pus as goujates (soun que
Añdrésèn)

È touíti; de guerriès seguits en troupo 'rmado

È de iou foulo biéuo è touto traspourtado,

Bachá pera pelouso à Balésmo boudado, 1210

Pus, trauessá 'adj arriéu sus et pònt dera Liò

È hè 't tourn dera Cũèrdo , è tat Gũéln-de-Hourtino

Parbenque, , è 't bernadau nére d'ourrou dibino

Countourniá pera Ièrlo empliado de luts bliò,

È' nfiñ abiá-s à ' squèrro: Aquíéu les demourauen 1215

Goujates en arrénc, es qui miélhou cantauen:

Anderizo, Letsèio, è'ra prouno Aceatèn,

Danounho è Gelais tabéη. - Per Andrésèn,

Patriòto, at segu, mès despus pòc crestiano,

Nou s'ère pas unido ara poumpo pagano; 1220

Malauto qu'es didié; prou bertat qu'ère: et còs,

Qu'au brizaue et chagriη... Douηc séns èro sous sòs

Éntre es Druides plaçá-s è's coumpanhous d'Andòs.

Pus, dela't Malh-Quilhat,
à Nahantèn

Dus-cénts passi mès lounh, touíti qu'atrauessèren

Era Tour d'Astiluη, è't pourtau aperat 1225

“Pòrto de Simadous”, è touíti que gahèren

Et camiη prou penjant que pujaue tat Prat-

Dera-Hònt (qu'en usam ençaro) è que passèren

Darrè ' t Malh qu'ei poudém ençaro béi quilhat:

D'un coubèrt qu' a' ra fòrmo, è ' t sòn pè just qu'a plaço 1230

(Curat qu'ei per debatch, aoun s'en ba toucá

Et bòrt brusc) ta ' mpará-n edj arrous abescá

Caüt dera ' Rreuèro o pouçat pera glaço,

Qui bo condá despus qũanti sièggles parcrò

Ei teñ, sènze flacá de sòlo en d'esquiò? 1235

Douñc darrè ' t sòn des brun passá touíti, mai-ò,

Mèntre que Nahantèn, era biélho-s urcièro,

(Que sabié dibina 'dj abéñgue ena poussièro,

En brullant arrescaut è ' na céndre nauèro).

En béi-les à partí, sous bráci secoudié 1240

È, ũè, de cap at cèu gráni sinnes harié.

Que louñguen era '
Rreuèro.

Aro, ' ra proucessiouñ noutourno serpentaue

Per miéi dera brouquèro è dess hòls houguerás

Debadj et bòsc espés esclariat pess halhás;

È ' ra luts des flambèus dabb etch hum que troublaue 1245

Per lous tutes parquiéu es bèsties des bouscás;

As cants ja triñquejants manto oundro s'escapaue

De pañquèro o de loup (premu qu'es loups gourrién

Prou noumbrousi parquiéu alabets): douñc qu'auién

Aro pòu, è pes mals neroúsi que hugién. 1250

Qu'arribén ar Clòt-de-
Sesshites. Bisto, at cla de
Liò.

Mès, pòu, non n'auién bric eròssi en goujates,

Premou qu'en cèu, empiatde brillhantes escates,

Auançaue era liò còrnifòrto, è pet miéi

Det firmamént enfiñ planaue, agg harié béi

A drét tout, arbes, mals è tutes arroucouses 1255

E ' s druides benerats è's leus pèlhes blanquiouses

È, cascats, cūéraçats, blanqui, bougliés en dòs,

Es chèfi dera Batch è's delegats en còs

Coumo bediats lious pliés d'ardous generouses...

Deuant touíti, hardit que s'auançaue Andòs 1260
È'n beutat è couradje adz áuti que passaue
È'n nòbblo majestat. È ' dabb étch que bragaue,
Hilh de Halòis, arréi de Couserans, Hannar;
Pus Bountsòr è Sennén, per Luduñ è ' Rribèro;
Lèu es de Houch, det Biatn, Hariap d'Aure è Ducar 1265
De Gŭélh; pus, en sòn dò ta hè ' scòrto à Hountar,
Bounecouñ, Haracouñ è Biòts, amo fièro,
È bint áuti balénts en paruro guerrièro.
Pera Hònt-des-Planhòts ja passauen, debatch
Era ' Rréuèro soumbro, en lichá 'n sus ' ra Coumo- 1270
De-Culéjo, toustém mèss haut sus era Batch
Qu'esclairaue era liò pedj azur sense broumo
Prèsque, t'aténhe enfiñ, banhádi d'esclairous
Pes mántous è pess hèrs, at tournant det Malh rous,

De Sesshites en sus et gran Clòt misterious. 1275

D'auiéu que poudi-òm béi era Ièrlo berdousé

D'un̄ coustat è de Burbe etch houns umide en jous,

Dap touto ' ra Cieutat; è ' ra Sèrro nheuouso

Enlá que desplegaue un̄ mántou lugrejant

De gèu, Maupás, Qũairat, Crabiéules, coumo plumo 1280

Ũè, fini; Castèt-Biélh qu'es dreçaue gigant

As lous pès; è 't bram mòtch dera 'Mòise ' n escumo

Que pujaue pedj aire; è det Lac frizounant,

De iauto part, delá ' ra bachado ' rrapido

De Saplan̄, qu'es beié palí ' ra napo lido; 1285

Mòl, qu'en semblaue tout ena ludou blüido.

Que s'arréŋguen pera
planhèro des eròssi

È des eròssi biéls es toumbes que coubrién

De háuti blòcs de pèiro era séco planhèro

(Era de 'Ourcoutar doñc qu'ère ' ra darrèro):

Arrengades at bòrt eslenç que s'aregién. 1290

Tandís qu'et pòbble aüié ' ra bausto malhouquèro

De Castét-Bèrn, aquíeu es chèfi que droumién.

Es qu'auién d'áuti còps brilhat pet lou couradje.

Qu'arramplién un miéi céucle at cant det Malh tournant.

Pus, còntro ' ra paret, en arramat saubadje, 1295

De casses bourroumuts etch hñelhadje floutant,

Darrè prouloungomént dera ' Rréuèro ombrouso.

D'ans qu'auién bist passá mès de ' un centenat

Et brañcadje jamès que nou n'ère echchartat:

Taram soul s'en cñelhié ' ra cabelhèro afrouso... 1300

Mès qu'ère per deuant aubèrto ' ra pelouso:

Aquiéu des Ceutescars era foulo trigá-s;

Es guerriès alentourn è ' ra gént arrenjá-s;

At miéi, goujates, bats è druides auançá-s.

Sallantèn que s'auance è
cante à Auelhouñ.

È ' nfiñ qñan houc caduñ tranquil ara sio plaço, 1305

Et bart, etch hilh d'Oussouñ, et ginhèc Sallantèn,

Troubaire cabelhut, que s'auancèc en faço:

Que nou n 'i-auié pas cap que cantèsse tan bièn

Souñ que Derron et druido è quauque còp Sennèn.

È sus era suo harpo en us imnes nauèri 1310

Es sòs dits que harién tindá bèrsi ta bèri

Aounn tout et sòn còr semblaue ' rrespirá

Qu'òm nou les pudié pas aují sèns plorá.

A ' rrabí qu'arrendié ' ra ' sclatanto tantaro
Der 'agglo, o det malhòc embauçat et bòl ourt, 1315
Des aigues dera nhèu ' ra bouta argenticlaro
È des tourrénts de ièrn pes bŷerces et bruth sourt.
Nŷ-auié pas et parèlh ta hè grouní ' ra guèrro
O ta celebrá ' s Diéus que béilen pera Sèrro;
Es lŷanjes d'auelhoun douŷc aro qu'entounèc, 1320
Deuant druides è ' rréis atau que coumencèc:
“Qŷan ère despus pòc era tèrro nechudo,
“Escuro qu'ère, infòrmo, at-fèt sènsè beutat;
“Mès tu, Lug-Auelhouŷ, qu'en auéres pietat.
“Que héres moun de glòrio è de clartat 1325
“Flambeja tout d'un còp ta faço cabelhudo;

“E de ' rraious d'òr pur que houc pliò ' ra ' stienudo,

“Que houren de frizous empliats es aires biéus,

“È d'un immense gòi que fremiren es Diéus.

“Es Mounts, at tòη Soulii, eroÿsi que guimbèren 1330

“Coumo ' còr, è ' s lous flaŋcs crebádi que jetèren

“Dessus et sòl desèrt aigues límpies à flòts,

È per dessus es Pòrts er lounes qu'es lichèren

“Houne de cap atch houns en candes arrieuòts.

“È que brulhèc Taram sus ess hautes tartères 1335

“En secoudí ' es bapous dap lampes trioumfantes;

“Que buhèc Aueraŋ per dessus es glacères

“Det Pic-de-Néteu lounh diŋquio ' s Pousséts gigants;

“È Burbe qu'embaucèc es sòs oundes frescouses

“Destant es mals det Pouï es cascades blanquïnouïes; 1340

“È touïti ' s souberás dess hònts è des tourrénts,

“Arboust, Astòs e Gar, lugrejants è poudénts,

“Que courréren pes bats en pouïssá bruls de taure;

“È ' s Hades de Sajust, de Bèrns è de Camp-Saure,

“Des nhèus de Houradado è des gourgues de Lis, 1345

“Des séls de Baliraᶇ è dera sourdo Blèro

“Que semièren d'arròs era mountanho ' ntièro;

“È qu'emplièc Iluchouᶇ d'un tiède surmadis

“Tout et Matét-det-Banh, touto ' ra malhouquèro

“De Sescalo è des Jéts, è qu'estienèc at miéi 1350

“Et sòn Lac de Cristalh debadj et tòn Souléi.

“È det Lac argentat en béi-te qu'es coubriren

“Es arribes per tout de berdejantes gazons,

“È des prats, sus et bòrt des nèstes, que jalhiren

“En echchames hñelhuts milo audourantes fous, 1355

“È' s bòsqui murmurants en béi-te que bestiren

“ ' Ra cantèro des mals d'un mantou mistérious.

“ È diñquio ' s frésqui gñels en troupes que courrèn

“Es bèsties dera tèrro è' s auderéts det cèu,

“È ' s òmes assedats gaujoñsi qu'es bevéren 1360

“Dabb arrecounechénço es lhèrmes dera nhèu,

“Graço a tu, Luc dibiñ, è pliés d'amou que héren

“Pujá crits de bounur diñquio ' s tòss huéc brillhants,

“Lug-Auelhouñ, senhou det souléi è des cants.”

Derrouñ que bante à
Belésmo, è que demande
à touti 's Diéus (diñquio '
t mès gran) era bittòrio.

“Ce didéc; mès Derrouñ à Belésmo ' ra santo

1365

“Que bantèc, en lheuá ' ra lamo lugrejanto

“Dera haus d'òr, parèlho at sòn courbat crechént:

“Per anét à tu qu'ei, o d'Auelhouñ sò bèro,

“Que caútam, o Dieuésse ara còrno d'argént;

“Tu tabéñ alavets de iou clartat nauèro

1370

“Qu'emplières era tèrro è ' dj enguénts firmamént.

“Era luts det tòn frai saubá-mous que boulères

“Mèmo qñan houc partit deuant es ombres néres;

“È det sòn frount brandò, cabelhut, flambejant,
“Dera siò bòlo d'òr è de hűéc tournejant 1375
“Qu'ett héres et miralh dous e calme è tranquille,
“Laujèroménts oumbrat, à cént fòrmes doucille,
“Bet-còp fino talhant, bet-còp balouη couput,
“Aro crechént alarc, ja fòrt è ja ' crechut.
“Ha, qui pourié balé ' ra tio ' splandou seréηço! 1380
“ È ' s et cargues jamès de iou ' chcharpo ' rroujéηco
“O saηglanto, malur as d'Erin, ha malur
“As qui crén qu'as tabéη et còr crüèl è ' scur!...
“”Nous-áuti nou-t dam pas saηc des prumèri-nádi
“Qu't pregam souloméns, umbloméns prousternádi, 1385

“De tourná-mous, lèu-lèu, et tòη esclat ta pur!...

“Plaη qu'es troumpe et qui cré qu'ei machanto o crüèlo

“Era Dibinitat, è que bo, t'ataisá-s,

“Béi des umás et saηc arroují ' s sòs autás.

“Mèmo qŭan es terribblo, eηcaro qu'ei fidèlo 1390

“Ara Sajéço, ara Justiço, ara Bountat...

“Er'auriéuo furou detch hournás embrazat

“Que cŭén es Mounts gigants qu'ei tabéη bièn ' hadénto.

“Et soufre qu'a soubut en ' aigo qu'arressòrt

“At près des Jéts ta caut è près det Banh ta fòrt 1395

“Qu'ei unη présent des Gens ara ' rraço soufrénto.

“Que boutch era santat en lou hònt ardénto

“Coumo ' ra bito surme en arròs trasparént

“Que ploures ena nét, o Liò, pet moun droumént...

“Hè, se nou ban pas èste ara souco des caudes 1400

“Tout-Sabé, Tout-Poudé, dap Tout-Amou prumès,

“Quin aurié poudut nèche arren, è quin jamès

“Aurié hèt un soul pas en sous floutantes haudes

“De luts, de broumo è d'aire era Tèrro at Souléi?

“È quin jamès, o Diéus, auriét poudut bous-áuti 1405

“Saubá sajes acòrts séns' aquét prumè ' rrei?

“Tout bous ei bach; mès Étch qu'ei mès haut que nŭ-èt-háuti,

“ È, sens' imatge enlòc, pourtant pertout bieuént,

“Pes bòstes más que balhe et sòn Esprit sapiént

“A tout iou soulo fòrmo en un soul moubemént. 1410

“Qu'a der' antico nét tirat era lumiero,

“Hèt dera néro mòrt jalhí ' ra bito 'ntièro,

“È 's òmi, pòc-a-pòc en sòn mistèri nut

“Coum' à touíti ' t lou pai l'an arrecounegut;

“ È per dessus es Cèus qu'es aujòs aunourauen 1415

“ (Premou que plañ sentién, dabb éri qu'es mesclauen

“Ta ' spaurí-les bet-còp, t'ajudá-les tabéη),

“Per dessus es Diéus clás que mès tart s'endounbièren

“ Coumo mès souberás, è qu' à 'rrazouη noumèren

“Guides dera naturo è canaus de tout beη, 1420

“Que l'an bist enfiη, Diéu des Diéus, Amo prumèro

“Ara qui prénen part Hilhouḡ è sa so bèro;

“Qu'aperam Libiou, Luc o Dis, è qu'adouram

“Tabéḡ coum ' Astiluḡ, Beisirís o Taram!

“È douḡc que bous prégam, ta que mous siat proupíci, 1425

“Pai des mòrts è des biéus, dabb es Esprits det moun.

“Dap bous-áuti tabéḡ, Halhás det cèu ardoun,

“Hilhouḡ, è tu que bas pes lanoṽsi tapíssi

“Des broumes dedj azur, o Mòno at frount lequit;

“Balhá-t mous per Muná, pess Hades tuteláries 1430

“Tout ço que demandam aro ' n nòstes pregáries:

“Bottòrio còntro 'dj ous, salut còntro ' ra lit,

“ È pats dabb es umás, pats è 'rrepòs benit,

“O, se nou-s pòt, auméns, qŭan èm, coumo gŭè, justi,

“D'èste hèrmes è dus coumo ' quet malh que tústi!” 1435

Derrouŋ que tuste et
malh.- Pus, Andòs que
prègue à Leherèn è as
Pous de cap as traidous è
as enemics.

En didéc, que tustèc dabb era coubo haus

De Sesshites, darrè étch, era parét de pèiro;

È ' s guerriès, en aují-u, dabb es lances è ' s paus

Que truquèren es lous bougglies; è ' ra cassèrio

Enlá qu'arrestrounic, è 't brut qu'arredoubblèc... 1440

Mès Andòs, à Lerèn, as Pous que s'adrecèc

È'n Cèu dabb et sòn glaibe un cèucle que tracèc:

“Pòus, o Pápous ou Pòus, terrous des ames baches,

“Que tant les moussegat dap bòstes fòrtes caches,

“Pòús, muto de Leren, benjaire è justiciè, 1445

“Seguit, que bou-n pregam, seguit et Diéu guerriè

“Qŭan se bou-n amié drét tat miéi dera bagarro;

“Espaurit enemics (sién Básous, sién Sourdeus)

“ È' s' en i poudié 'ué, ' rreboultats o traidous;

“Deuant toúti ' s machants dreçat coumo iou barro, 1450

“ È chchourdát-les dap crits taloméns, qu'esgarats

“Deuant es nòsti hèrs s'escapen esbaurats!”

Ha, que nou sabié pas Andòs, qŭan s'esclamaue

Atau, ço que Louhits entretant arroullaue

En sòn còr, et brigant! Nŭ-ère ' quiet j'arribat 1455

Arrebour, de Benasc, ŭè, per Segóns mandat,

Douñc à-drét abertit? Douñc Andòs qu'ess hidaue

Aro 'n hilh de Boursèu; nou-s douttaue cap bric

De ço que harié ' t moustre... ! È parerò que fremic,

È de iou bòts ardénto atau que perseguic: 1460

“Emprecacious de cap ara ' ngénço maudito

“Des cabiòrts, des traidous è des oubriès de mau!

“Mès ara justo gént bittòrio, loungo bito!

“O hardit Coumbatant, o tu qu'apèren Dau,

“Aruchouñ o Lelluñ, nòsti frais, qu'acitau 1465

“Leherèn aperam, balho-mous era glòrio;

“Que tas nòsti nebouts sié dinne de memòrio

“Ço qu'as Bascous haran lèu béi es nòstes mas,

“Se deuant et bruñ drét éri nou pléguen pas!”

Derrouñ que tourne
parlá. Justiço des Cèutes
despus es lous prumès
estabbliménts enes
Pirenées. Nechéngo det
pòbble Ceutescar

Ce que s'exclamèc Andòs: è' s qui tenquién halhás 1470

Dessus er 'assemblado at còp les ajumplèren;

È' s lames de hűéc tòrs en lengues que boulèren

È's casses dabb es malhs d'arrèflèts que daurèren...

“Mès pourtant”, qu'ajustèc Derrouñ et biélh, “ o Diéus,

“Nou bous demandam pas, en bénce, d'arrűeiná-les; 1475

“Tròp d'inoucènts que seun mesclats as ames males

“ È tas práubi mourtaus qu'auem amous tròp biéus

“Ta boulé det lou sañc banhá-mous en arriéus:

“Libertat souloméns nòsti còrs que boulèren...

“Qu'ei atau que toustém es Cèutes hè sabéren 1480

“Qŭan èren trioumfants; atau qu'es lous país héren

“Qŭan les calèc defénde ara punto det dart

“Ço qu'auién coupat det país mountanhart...

“Des lous estabbliménts broumouso ei' ra 'stòrio.

“Premou qu'ei biélho tròp... Era nòsto memòrio 1485

“De ço que héren, ŭè, qŭan èrem mainadjòts,

“Sŭen nou-s brémbe: atau, sŭen, en arremountá ' s flòts

“Des siéggles, que-i a traucs as tradiciuous des pòbbles...

“Parcrò d'uŭ cap adj aute es nòstes que soun nòbbles.

“En aquéste país qu'abitèren d'abòrt 1490

“Us òmes arroudaus, sènsè caso è sèns ' òrt.

“Cüelhèires d'auerás, de tréendes arracines,
“D'auajous, de jourdous o de prvés saubadjines
“O de hages, dap pòc que bevién, è ' s lous diés
“De trances, de misèro è de pòu qu'èren pliés. 1495
“Qũan sourtién tara ' glaŋ pera basto saubèiro,
“Quauque braŋc agudat o quauque escalh de pèiro
“Còntro saŋglás o loups bet-còp les defendién;
“Mès, as dures sasous, prèsque nuts, que perién;
“È qũan aujién et brulh dedj ous à tèsto 'rdouno, 1500
“Pes arbes, haut, pujá-s, è demourá-i iou ' stouno
“Sénse brut acauats... Lèu pourtant, mès adrés,
“Que goudèren garní tout et deuant des tutes
“È darrè fòrts abrics afrountá granes lutes;

“Que sabèren hicar padèrnes è piquéts 1505

“Ena tèrro detch houns det Lac, è qu'ei pousèren

“Traus e pòstes dessus, ta bastí-i es lous téts;

“Qu'ei aparièren pèts, pèires qu'ai ahialèren,

“È pus, at bòrt, troupèts en bárris que clauèren,

“Us cèrbis camicourts, barbuts, hourcuts des pès, 1510

“Còrnibrauçuts at-fèt è minjaires de mousses,

“Premou qu'et sòl herét mañcaue d'outes pusses

“Debadj es séls gigants è ' s imménsi glacès...

“Taus houren es Ligours, è's Ibèrs (es prumès).

“Taus des Éusques parcí-s prumèri pòbbles èren... 1515

“Alabets, pòc-a-pòc, es Cèutes qu'arribèren:

“Det País-dedj-Estiéu que diden que beñguién;

“Des Aupes debarats (premou que les tenñguién

“Es Galates, lous frais, tròp pressats), qu'apourtèren

“Gavats dabb Oumbranies è Gūeidèus dabb Ambrous 1520

“Tadací pòc-a-pòc en pacifics pastous

“Es lous clans, è's lous arts è's lous sapièntes mous.

“Pes serrès, bŭéus, chibaus, pòrcs, gŭelhes que toucauen;

“Qu'es trufauen des loups è dedz oussi, premou

“Que couneguién et brouze è 'tch hère è' ra bigou 1525

“Detch hŭéc; è, qŭan calié, barténques qu'apradauen,

“È pes echcharts que sus es bòsqui sourts ganhauen

“Que bieuién, è taplaŋ, as qui-auién precedat

“Que harién, coumo prêts dera 'spitalitat,

“Counégue es lous talènts è partadjá ' s lous ciéncies. 1530

“Còntro bèsties è tens que less hournién defènses;

“Que les dauen techuts è pèlhes è berréts

“È còrdes è tistals; santches dabb arradéts,
“Dabb arrusques de pèlo; oules è toupinéts,
“Dournes d'argilo mòlo è banères de tèrro, 1535
“È caudès de metal, è milo armes de guèrro
“Còntro' s òmes, jamès; còntro' s loups souleméns
“È qu'es sabién atau estabblidi justoméns.
“Qu'ei douç à tòrt que dits era gént de Bascounho
“Que mous èm parcitau bicats sènze bergounho, 1540
“Es mèstres en caçá-n, es Éusques è ' s Ibèrs.
“Nou i-auéc pas aquíeu brieulenço! Ceutibèrs
“Qu'èm aro, coumo ' s qui, delá 's Pòrts, dera 'Spanho
“Ténquen et còr, diñquio Galiço è Lusitanho,
“O Ceutescars mes lèu parcí, dedj Èrs courbat 1545
“As Gabes: pòbble biéu prount, ardént coumo' s brazes

“De dués balentes génts jadís abarrejat,

“Mès güé simple, è'n un blòc fòrtoméns cimentat:

“Premou que se nòsti país poudéren santes bases

“È jústi hundoménts as paréts des lous cases, 1550

“Hundoménts purs, bet-còp pes druides ahermits,

“Dinquo ' nét, è' n boulé-c dinquo toustém units!”

Ce quin es Ceutibèrs es
defendéren de cap à
Bòques, Teutous è
'Rroumàs. Atau harán
justoméns de cap as
Báscous.

Aquiéu, un “qu'ac juram!”: qu'ess hèc en milo crits.

Pus Derrouç: “Mès parcrò, se soun en pats estadi

“En saubá ' r 'amistat dap toúti ta lounténs, 1555

“Qũan nou-s poudèc hè 'tau, ençaro justoméns

“Es qui les embaién que houren escrazádi.

“As Bòques, es lou frais, mès auriéus è pilharts,

“Qu'enchinhèren à-drét era punto des darts;

“È dabb es Oumbranics, as Cebènes trigádi, 1560

“Que less hèren per fòrço está-s en plat país

“Sajoméns de Toulouso à Narbouno ablaní-s,

“Pus pera bacho Arièjo un chinhau establí-s.

“Que houren lèu sapiénts, poudénts è ' rrichi ' s Bòques,

“È des nòsti coumbats es traces lèu bien pòques 1565

“Que houren; prountoméns acrò que s' effacèc

“È iauto ' lèrto ' n un à tous mous amassèc:

“Es Teutous, dabb ess hils des countrades cimbriques

“(Cáscous qu'auién cournuts, è “carnits” metalliques

“È qu'èren en partí mès de milo miliès) 1570

“Dap touto ' ra lou gént, mainadjès è moulhès,

“Chibaus, parèls e cars carriçlants à pialès

“Det lou Nòrt, coumo loups, des lous bartes saubadjès

“Que beŋguién, ta cercá pilhadjès è carnadjès.

“En bertat, et lou lans prumè que houc ta fòrt 1575

“Que mous tchafèren, hòu, que passèren et Pòrt.

“Mès es nòsti per tout et camin acourá-les,

“As nòsti frais d'Españho at galòp anouça-les 1580

“È per darrè det cap dera Sèrro pressá-les.

“D'Españho 's Ceutibèrs, è douç, hè-s entretant

“En çá. Qũan prèsti prou les birem, haut! aiant!

“Dabb éri cai dessus era nourdico ' rraço,

“Loungarraço det cap, carrado dera faço...

“Quino bagarro ` quiéu dabb es pòbbles tournuts!

“Quino tchafado ' quiéu pes mountanhes det Dúri! 1585

“Debadj et soulei clá, que houren diés escuri

“Tara tudésco gént. Qu'es biren counfounduts

“Taloméns, è tan bièn hourats è ' rrebatuts

“Que birèren et cap tout séc, enta tourná-s' en

“ (È per Marius lèu hès escrasá ta ná-s ' en) 1590

“En lichá-n bèri-ús des loués mòrts pes gahéts

“Espanhòls, o de-coutch pes nòsti ' scalapéts

“È taqué parlariém des Arroumàs ençaro?

“Justiço de nauètch que mous serbic d'emparo,
“Aquiéu tabéη; è qŭan s'agie de soumissiouη, 1595
“Es sourts è ' s desbrembats que hérem; è ' rrasoun
“Que mouss hérem balhá, dera bouno faiçouη!...
“Atau douηc qu'en sera des Báscous, se mous nèguen:
“Ço de qué d'Andòs chèf ' s darrèri mòts les prèguen:
“Et desbrembe de tout es passat, è ' ra pats 1600
“Parfèto, è, s'ac bòn mèmò, antières amistats,
“En èste es còssi mòrts at juste prèts pagats”.
“Aro qu'auem cercat d'empatchá ' ra discòrdo,
“Qŭan mèmò auriém aŭut tòrt d'abòrt, j'auem drèt;
“È s'es Báscous ben dide ara guèrro “Desbordo!”, 1605

“Que nou-s planherán cap, se les cá ' ra sio lét

“Dessus, è s'et sòn lau les nègue ' ra lou bòrdo;

“Mès dera lou houliò qũan doune mou-n agg ajam

“(Qu'ac bét, qu'ei d'un còr pur, o Diéus, que bous pregam!)

“Parcrò justiço 'entièro aquiéu que less haram.”

1610

Imne des Bats.- Cant des
Goujates.- Pus. Derrouñ
que s'auance de cap as
casses.

Atau didié Derrouñ: ençaro que preguèsse

Louñgoméns, è ' t sòn cant louténs desarroullèsse,

Un silénci debòt alentourn que harién;

En sòn discours toustém quauquarrén qu'aprenién

È mèss balénts après è miélhous qu'es sentién.

1615

Mès, at sòn òrde san, dessus es lous “arròtes”

Es pouétes dibís que héren tindá ' s nòtes

Dedj imne de coumbat boudat à Leherèn,

È ' t lou mèstre ginhèc, et saje Sallantén,

En un courbat crechént harié ' rrenjá ' s goujates, 1620

Pus, qüan déjà fenién de cantar ' s Bats sacrats,

Tadaères que dèc sous mès sounòri ' sclats

Era suo harpo d'òr; éres, des lou sabates,

Gliçá sus et tapís de gazouñ, ues escates

Jaljí des lous güéls clás è serenes, è ' ntretant 1625

Drét de cap à Belésmo aregé-s et lou cant.

Qu'ère at miéi Gelaís, Letsèio ara sio dréto,

Ara 'squèrro Danounho, aimado de Señhèn;

Pus as còrns Anderizo è 'ra prouno Acatèn,
È d'outes per darrè (mès nou pas Andrésèn); 1630
È-n tenqué-s pera mañ, dera Liò puntistréto
Et diadèmo en arriéu trasparént tout dançant
Qu'imitauen, è pus, en nudá ' ra lou ' rrendo
È ' n birá lentoméns, era bòlo fecoundo...
È qũan déjà fenién de murmurá ' t lou cant 1635
È, bères, de jetá-n era nòto darrèro,
Que s'auancèc Derrouñ de cap ara ' Rreuèro.
Un tauarnè i-auié, sus un casse gigant
Coum ' un arberilhòt plén de berdou nauèro,
È, per deuant et trouñc tabén, qu'auié poussat 1640

Un hilhouñ drét e bètch, de hñelhatje dentat

Arrichoméns bestit, è ja d'aglañ cargat.

Derrouñ que bante et
tauarnè, è que dá à Andòs
un hilhouñ de casse,
gadje de bittòrio.

È douñc Derrouñ ençaro, era haus haut lheuado,

Tout prumè que bantèc era planto sacrado

Crechudo, nou'n un télh, mès, o merbélho!, espés 1645

Segás, just sus edj arbe aimat de Teutatés:

Es arrams toustém bérts, toustém de bito pliés,

Qu'es chaute dera nhèu coumo dera tourrado,

Fréscò toustém, premou que biéu dedj aire pur,

Séense toucá ' ra tèrro è tout près dedj azur. 1650

È tijes lides qu'á, coumo serpénts plegantes,

È ' s sòss hŭélhes que soun tout edj an berdejantes,

È 'rrédes coumo 'tch hèr, qu'es tenquién dap fiertat

Unides dŭés-a-dŭés, imagje d'amistat

È d'amou; au'á 'ra flou, ŭè, coumo `ra sajeço, 1655

Magado, è, qŭan da fruts, que pòrte dap noubbleço

(Coumo 'scáci, pes néres cassanhaus, de nét

Lugrejantes bet-còp en un palle bouquet)

Pèrles blanques at-fèt, pliés dedj arròs qu'es béuen,

Pèrles mes bères qu'es des mars, premou que bièuen; 1660

È que da bésc que tén, que sap desembriagá,

Ataizá ' ra coulèro è' t machant saŋc purgá;

Que gŭare de tout mau... “Ah plaŋ, qŭan sié beŋgudo

“Dessus es Mounts gelats era duro sazouŋ,

“O tu qu'et brouze o ' dej òr dera lou lamo 'ngudo 1665

“Soŋli gòden toucá”, ce perseguic Derrouŋ

“Cŷélhe qu'et bengueram dessus linçòs, mès candes

“Qu'et linçò dera nhèu, et blanç è mòl linçò

“Que coubvirá ' ra tèrro ara luts dera Liò,

“Qŷan tourne cornilarjo, è qŷan et mès court diò 1670

“Dedj iuèrn sié beŋgut pes géus; as mès demandes”

(Triste pressentimènt det bié!h!) “pes nòsti téts

“S'es Diéus em dan de béi ençaro aquéres néts...

“Mès, gŷè, que demandam, debadj es pures léts

“Qu'ençloupèn de frescuro et soumèlh dera tèrro 1675

“Qu'et Cèu mouss hace fòrts, bencéires ara guèrro;

È dounc qu'en sié 'dj imatje aquét bediat arram

“Que det casse sacrat bidj-aro destacam!”

Que destaquèc d'un talh dera sèrpo ludénto

Etch hilhouñ cabelhut è granièu; touto lénto 1680

Qu'au hèc era sio mañ, coumo ta benedí

È de gràcies un flòt pes aires expandí,

Passá per dessus Barbe è Simadous è's Coumes;

Pus, debadj et senit plapat de fines broumes

At gran Andòs, at chèf des chèfi, qu'au balhèc: 1685

Dounc étch adj estandart ceutescar qu'au liguèc

Ara lanço ' n trauès, pus en sus qu'au lheuèc.

Qu'òm s'en tourne.

De ná-s'en qu'ère et sinne; è ' s Aunédi, qŭan biren

Dap touíti ' s lous aliats, dessus edj estandard

Qu'abandùae aro Andòs, edj arram près det dart, 1690

Touíti mòi-s en at còp, è'n òrde que partiren,

Goujates e goujats è chèfi cabelhuts,

Druides è Barts è Bats, coumi i-èren beŭguts;

È det pòbble, pes clòts è pes bòsqui hŭelhuts,

Es sourdes arrumous pòc-a-pòc s'amourtiren; 1695

È lèu ena Cieutat que houren es camís

Bŭéts e muts, è caduŭ ensajá d'adroumí-s

(Souŭ qu'es gardes de net), en mentre qu'ess hanaue

Bountsòr, è dap toudouns tas Pòrts chibalejaue,

(As d'Arrelour tabéη, en bouη noumbre, en uní-s), 1700

È qu'era liò n ' azur prèsqe asseriat gliçaue,

Mès douço qu'era lèit o qu'era mòlo nhèu,

Pera ' stelado prado, at larje miéi det cèu.

III.- ADIÉUS D'ANDÒS. DEPART DES AUNÉDI-

Edj alendemaη, desbrélh
dera bilo

Mès edj alendemaη, quan sourtic er 'auròro,

Brulhá qu'òm entenéc era troumpo sounòro, 1705

Tutá, ' t carcòlh: tout-séc, à gran brut desbrelhá-s

Camp è cieutat, arréis è troupes, ent' armá-s;

È det soumèlh tabéη era bilo adroumido

Tirado bruscoméns, agitá-s, secoudido

Pes ahès det depart. Qu'aurièn dit uη brinhouη 1710

Ja tout en moubemént dabb et prumè 'rraiouñ.

Cabaliès, génts de pè, bailéts è cars de guèro

De tout coustat haná-s, hè tremoulá ' ra tèro,

Empliat ' dj aire d'assũnts è de crits, è ' n aué

Ço que calié, marchá taoun ère et deué.

1715

Mès hénnes à pialès è dròlles atristades,

Enquiètes de sentí-s toutes soules lichades

Per òmes proutectous è pes goujats aimats,

De béi parti pais, frais, hils, marits è fiançats

(È qui sap se jamès les pourièn béi tournats?)

1720

De pertout qu'es planhién, que gemièn, que plorauen;

Éri coumo poudièn, que les se counsoulauden;

Mès, n'impòrte et chegrin, pas un nũ-aurié boulut

Aro dera patriò bric desertá ' t salut.

Adiéus d'Andòs à sa mai
Erzèn è à sa sò Andrésèn.

Abans que cap de chéf o de soullat n'estesse, 1725

Prèst qu'ère Andòs. Sa mai Erzèn qu'aurié punat

Coumo se non ba pas èste bric estounat

Ne testat, ne troublat, enta que nou plourèsse,

È nũ-aurié pas boulut que det lhét es lheuèsse.

Mès Andrésèn sa sò, ' n aují-u prèst-ta partí 1730

(Que nũ-aurié droumit bric, enquièro dera guèrro,

Sous sònis de bounur at còp brisats en tèrro),

Adiéu enta didé-u qu'ess hanèc de sourtí:

Lèsto, que l'atenhèc qũan det courtèlh (qu'amiaue

Dela ' t casau, entr'es d'ues bòrdes) ja passaue 1735

Et pas, è de ' ná-s préne et chibau es cŷeitaue:

“Douņc que partes, frai mèn? Ha, malur! ha, qui sap”.

Ç'au didèc en jetá-u paraules tremoulantes

Dounces coumo't cant clá des aigues tchourrinantes,

“Qui sap? Dilhèu dap jou nou-t tournarè béi cap!... 1740

“Hardit qu'ès; mès, helás, qu'ei ' ra guèrro chançouso;

“Quauque Báscou dilhèu, dilhèu Arpeguizar,

“Fòrt coumo n'èi... “ - “ È douņc, o souréto amistouso”,

Ç'au hèc Andòs, “l'as bist?”- Mès éro, bergounhouso,

Nou goudá-u declará se quin, dèstant et car, 1745

“Près det Banh, des arrams hŷelhúdi pera tramo,

L'auié bist, escoutat, è detch houns de soun amo

Admirat, mès que tout!... È qui nou les counèch,

“Es prouéces que hèc, ŷè, sa terribblo lamo...?”

“Hè, pro sŷén que m'es ás, já, parlat tu-madéch...?” 1750

Aquiéu que s'arrestèc, que nou-n poudie mès díde;

Qu'arroujic, è ' t sòn còr qu'au batèc, arrampide;

Mès Andòs edj erós qu'es boutèc a sourride

En béi-lo aquiéu, per tant que housse countristat,

Dera souréto siò 'r' admirabblo beutat. 1755

Ençaro que d'un trèt housse 'stado apariado,

'Ra gràcio det sòn còs hèrme è soubble tabén'

Qu'au sufié; pera lét det maitiñ coulourado

Qu'auié ' ra gauto, è, ŷè, pet trouble det sòn sén;

Mès, mès blanç qu'éra pèlho siò, nou i-auié ' rrén; 1760

È tout coumo ' n iuèrn iou mato desshüelhado

Et coubèrto de nhèu, de gibre lugrejan

Que dance; è 't bestimènt luminous, flòt penjant

De pèrles, at souléi qu'ei tout escatejan:

Atau sus Andrésèn, en blanç è gautofino, 1765

Dus couliès que tourcién iou clartat cristallino

Méns límpio que souñ amo en puretat dibino.

È coumo 'n cèu brillant, de lugats estelat,

Era loungo ludou “Biò-de-Lèit” noumentado

Premou det sòn blanquious è palechén esclat 1770

En alargí-s de cap at nòrt ei dibisado

En dués bandes de luts, dués garlandes d'argént

Immenses, de diamants double lugrejomént:

Que s'esbessüé despus iou 'stélo, blanç-blutado

(' Ra det Cinhe) d'aquíeu dus básti flòt ta dá; 1775

È près der' Aglo ' dj uη, det coustat quèr, que bá,

È iou binho brilhanto è dréto lounh que trace;

Près dera Clouco 'dj aute è des Pourics que passe

È de cap ara Sèrp qu'es bire en expandí-s,

È qu'òm bé 's sòs lustrous pòc-a-pòc escandí-s, 1780

Atau d'Andresèn es peus bloundéts è fís

Per uη piénte d'òr pur darrè qu'es dibisauen

En dues masses oundejantes que debarauen

È des espalles sòs tout alentourn floutauen.

D'Andòs, en béi-lo' quièu, que s'adoucié ' t tourmént: 1785

“O ' migo”, ç'au didèc, “cèrtes et Cèu poudént

“Qu'ei et mèstre... N'as, pòu, d'un Bâscou tròp ardént?

“Qu'ei béngue!... Mès enfiη, que nou n'èm pas ençaro

“Aquièu; è precaucious se cau que preniam aro,

“ŭèito, dilhèu abans qu'ara journado claro 1790

“Aje ' ra soumbro nét hèt seguido, dilhèu

“'Ra pats qu'apreneram, è qu'ac saberan lèu

“Es pòbbles d'acitau...” Qu'ère atau qu'au parlaue

“È ' teh madéch sènsè créé-i tròp, la counsoulaue,

“È pus, que la punèc tout douçoméns, entà 1795

Que nou-s lichèsse tròp parcrotau counstristá.

En partí, Andòs
qu'arrecoumande era
siò sò è era sio mai à

È coumo Hanacouñ ' t sòn amic j'arribaue

Hanacouñ.

Ta sarrá-u era mañ (de tout soun còr qu'aimaue

Andrésèn era blouñdo; Andòs plañ qu'ac sabié):

“Que la-tt hídi, à tu”, qu'au didèc; “ S'ac calié 1800

“O coumpañ, se preñcach sus bous-áuti beñguié

“Quauque danjè 'mprebist, abans qu'arrepairécho,

“Preñ-ne suiñ coumo s'ère era tio sò madécho.

“D'éro è dera mio mai!... -” O Andòs”, qu'au didéc

Tout erous Hanacouñ, “qu'es bién bouñ de hidá-lò-m, 1805

“Era luo gardo, gñé; mès, d'arrecoumandá-lò-m

“Que nŭ-aiés pas bejunh! Quin nou-m tanherièn bric

“Era mia è... ' ra sò det mèn fidèl amic?

“Siés tranquil, coumo se tu i-ères en persouno:

“Et lou salut, d'unŭ pas abans que l'abandouno, 1810

“Cént còps que serè mòrt! “Ao”, qu'arrepartic

Andòs, tous sentiménts plaŭ qu'em soun counegúdi;

“Tadaéres, j'ac créi, aquésti diés arrúdi

“B'adoucirán.. È douŭc, adichat!” Qu'es pujèc

À chibau, è ' t còr pleŭ lounh d'èri s'en anèc. 1815

Andrésèn è Hanacouŭ è
d'áuti que s'en ben béi et
depart der ' armado,
destant et Poui.

Mès dabb Andrésèn Hanacou qu'acampèc

Diŭquio ' ra còrno quèrro det Poui, aoun èren

J'amassats unŭ pialè de pòbble, ta poudé

Béi ' r' armado partí; louténs qu'ei demourèren.

Que goustauè Andrésèn coum' un triste pladé 1820

A seguí des sòs gñéls Andòs, que coumandaue

À touíti, que deuant touíti 'dz áuti bragaue

È' n ' armaduro siò coum' u hñéc flambejaue.

Andòs que brilhe en sous
armes.

Sus et sòn blanç chibau, d'òr pour cabeçánat

D'arroujo lanç coubèrt è d'argént lis bridat,

Emparat as estriéus étch qu'es tençuié soulide. 1825

As sòs souliès herrats un esperouñ abide

Darrè que s'ahialaue; at sòn poupilh nerbious

Qu'es croudzaue arrúfies fòrtes en pètch d'ous

Qu'au sarrauen det joulh at cauilhá 'ra braço;

Garnit qu'ère et boulant soubble dera sio sago 1830

De lamétes de brounze; è de hèr dous lustrat
Qu'ère hèt et plastrouη coumo ' t doussè ecambrat
Dera cūeraço siò; mès qu'es tourcién andòrtes
D'argént as sòs canèts, è “tòrcs” escatejants
De bermélh que seguién es sòs espalles fòrtes; 1835
È dessus tout enfiη, alats è 'rraiounants,
Det sòη cáscou clinut es esquits de lumiero
Qu'espousauen et tourn dera sio tampo fièro
È ' dj oundejant flòt d'òr dera sio cabelhèro.
Et sòη mántou brioulét en croupo trauessè 1840
Qu'auié; mès adj arçouη et sòη pounhart d'acè;
Aquiéu tabéη, à-manη, boumbado, oubblouηgo è larjo,
Que penjaue en cliηcá iou ' sblouechénto tarjo

De tres listres de cūéire ournado, dap, at miéi,

' Ra bòlo as lames d'òr d'Auelhouḡ et Souléi, 1845

Pus estéles d'argént alentourn cizelades

È pèrles, é tabéḡ, as quate còrns grabades,

Iches à qūate punts, emblèmes dedj arréi.

Es guides que tenḡuie dera ' squèrro; der' auto,

Iou lanço adj anèth clá, herriludénto è hauto, 1850

Mès à-dréto, ara siò cinturo d'òr, ardént

De batalho, è'na pèth det dragouḡ, bric tément,

Tout enḡloupat, bibraue et sòḡ glaibe poudént.

Depart des chèfi è des
Burbédi.

Dabb étch, alentourn d'étch, qu'ère chèfi groupádi,

È druides, es prumès, sus fremechénts chibaus, 1855

Edz áuti (dap, surtout, Sennouḡ) en cars pourtádi

È cantaires sacrats dabb éri. Pes pourtaus

Ja jessién en pressá-s, balénts e soulennaus,

At tourn d'étch. Ta deuant, souli qu'èren passádi,

Enta hèr ' r ' abans-gardo è hè souná ' s clerous 1860

Bint bediats cabaliès sourtits de Simadous,

Dabb, en tèsto, Benac, que tenquié 'ra banièro

Des Aunédi poudénts, arroujo è blanço, en dous

Satiŋ (at miéi, crouts d'ò è qũate tés), è fièro

De sa hampo ' n trauès d'aué per cabelhèro 1865

De casse et bért arram. Mès cént áuti darrè

Toúti fidèls d'Andòs), è trés-cénts génts de pè

Pera Pôrto-det-Poui que seguién, toúti prèsti,

Auarcats, cũeraçats è ciŋglats coumo cau,

Cascats de cūéire, dap tuhaces at acimau, 1870
Margrè't pès des escuts de hèr o de courau
O de bímou placat de brounze, toustém lèsti
È ta trai des fourrèus en glaibes ahialats,
Brandi piques è paus, aro at-fèt apariats.
Qu'aurié calut enténe, en bacha pera 'Scalo 1875
En òrde, et tèrrotrém qu'era carrèro malo
Prenié débadj eth pas arredoubblat des pès,
Es arròdes des cars è's ungles des coursès;
Qu'aurié calut aují ce quin toúti ' s guerriès,
Dabb et talouñ herrat de lourdes alabardes, 1880
En sourtí, pliés d'acòrt, sus et terrénh pairau
Traucauen, coumo béi, sus era ' spallo, ' rrau,

Quin les metièn, è'ss hũécs des agulhaces dardes,
È lounh, pera soumbrou des coumes mountanhardes,
Et miratéjomént qu'et flòt d'armes harié 1885
Debadj edj astre d'òr que ta 'clairá-u beŋguié.
È coum'un pich esléŋc que s'embauce è debare
À gran brut, et souléi ardént qu'au halamare
È qu'ei jéte à pialès ués estélhes d'argént
Gliçaires, uss hechòts de flèches cundejantes, 1890
D'estretéres de luts è de lances bibrantes
Qu'es croudzen en brulhá, dabb un tremoulomént
Que s'ahérme as carrouls grounhats pet lourt tourrént,
Atau, 'n arresplandí, que grounié 'r' arramado,
Que coubrié 't sòŋ tumulte et bram dera Cascado, 1895

È, coumo iou garouno, en tout courre houlado

De cént arriéus, atau que s'en anaue enlá

Cüélhé-n d'autes, toustém mès fòrto t'arroullá

Diñquio dera Lamézo es brouquères arides...

Siant toustém, siant debadj et souléi clá;

1900

Nat-boun-u tat nòrt, o, ' nat, couhòrtes entrepides;

Bè-t' en-í, nòbble Andòs, è d'arréñ nou-t moffides;

Part tout drét: que detch houns det malhous aurizouñ

Denoumbromént des
troupes d'Andòs, à
mesuro que s'auménten,
de Simadous à Mounrejau

Darrè tu, darrè's tòs j'acour ' ra trahizouñ!...

1905

Parcrò, Muso seréno, è mous bòts fabourabble,

En lichá Diéu beilá, já, ' ra, ' rradjo coupabblo,

Aro mous diderás (hè, plañ que n'ès, capablo,

De sabé-c tout à-drét, d'endoumbiá-t 'oc au-méns

È d'esplicá-mous-àc à 'ourde antièroméns) 1910

Qũaus èren es naciuous que seguién es banières

D'Andòs.- Es qui tenquién es Cinques è's Nouguères

È's Arièges d'azur è' Gabes escumants,

Aliades, b'agg as dit, pourtant pes lou parçans

Que demourauen; mès, des Nèstes as Garounes, 1915

Det Salat adj Adour pes espònes ardounes,

Per coumes è pes bats es autes que jessién

Es de Simadous.
Qu'aténhen Bazus.

À pialès, è d'Andòs es troupes que groussién.

Simadous, ja, tout soul, qũate-cénts-bint qu'en daue

(De pè, trè-s-cènts); gŭéit-cènts au-méns qu'en demouraue 1920

Ta gŭará, ' ra Cieutat. Ço d'aute j'arribaue

As Casteréts, è lèu as Lauades, tout près

Det gran Malh de Bardòt è des tutes antiques

Qu'abitèren es qui-ss harién en pèiro piques;

Ja lichauen à ' squèrro era ' Moiso es guerriès; 1925

Ja toucauen et Lac, es lances energiques

Des Burbédi, dess hils d'Iluchouŋ es prumès;

Edz áuti que deuién -causo ja coumbeŋgudo-

At Tucò des d'Andòs esperá ' ra beŋgudo.

Éri, seguí toustém era ' rrouto stienudo 1930

Det coustat drét det Lac, è d'unŋ lans trauessá

Sesplanhères, è biste arréu-arrèu passá

Badé det Carraboui, ìch caut de Cabanèro,

È Malh de Palharòs, è brulhanto Courbèro

È-ra Ièrlo-Sacrado, è j'atenhién Bazus

1935

È des aigues d'azur beién lounh at dessus.

Ja bén as de Gǔèlh è det
Larboust.

De Heróntes, de Tremouriéus è de Countrado

Ja boulaen lous gǔéls ta Labaço-Pintado...

Mès, qu'ere qu'ei semblaue auançá-s, at delá

Dera napo d'argént det Lac unit è clá?

1940

Nǔ-èren pas et Larboust è Gǔèlh que s'ahanauen?

Mai-chi- ùèro, fidèls as proumèsses at-fèt;

Souñ que milo pietous (qu'en Burbe demourauen)

Es batalhous frairus ja i-èren at coumplèt!

Es Güelhès.

Es Güelhès, pet tapís de frecouso 'smeraudo

1945

Que hè faço as camps d'òr dera lou Soulañ caudo

Diñquio Paissás arch houns - aoun s'èren scudats

As lous frais det Larboust - drét qu'èren debarats

Dabb era límpio Nèsto, ena marchò animats

Pet cant dous è bibrant des gaites pastourales.

1950

Tres-bints d'abòrt, pujats en laujères cabales,

Sourtits surtout de Bourc, de debadj et cun-Nè,

Det pòrt de Pèirohito è dera Housseréto,

Soucoundannos deuant. Que beñguién bit-darrè

Ès dedj agut Cirés è dera batch estréto

1955

De Caubous, coumandats pedj auriéu Boumbeléts.

A Mailiñ, à Mairénho, et poudent Harbelèts,

Et mès nòbble de Gŷelh, aquiéu que coumandaue

(Qu'ère etch qu'à Simadous es qŷate-cénts lichaue

Qu'arrenŷaue Ducar); sus es Arcs que beilaue,

1960

Es Hèrles, Aimuná, Tremédaigues, Jouñtan,

Sohòsso, Buéu, Lançac, Cloudéts dabb Auentañ.

Mès Trebóns, Sacourbiélo, è'n faço Beñquè double

A Bountsouñ qu'oubbéien, goujat hardit è soubble

Qu'aùié deùut holás, à Bouñeduñ lichá,

1965

Era sio jŷéno ' spouso, è dap touíti marchá.

Douç, vittanto de pè que harié, que balhauen

Es sèt baches tribus de Gŭélh; que s'escatejauen

Es lous sèt batalhous coumo ' t car estelat

Qu'emplié ' t cèu cristalliŋ det sòn settubble esclat. 1970

Es Larboustédi

Mès trédze qu'èren plaŋes fanous larboustédi

Debadj es coustalats des miradés arrédi

De Nougarò, det Malh-Treŋcat è de Lauais,

Premou dera Cieutat courounado d'arraais

È des doudze Castèts, parèls è doudze frais 1975

Gigants, que la cenhién coumo iou fièro gardo.

Dera “Terro-Dabatch”, dera mès mountanhardo,

O plaŋ, cinc-cénts guerriès (à chibau ' ra mitat)

Qu'èren sourtits, guidats per capitánis nòbbles:

È Bouniouñ, et prumè, gran chèf des qũate pòbbles 1980

Que bòrden era hautò Hèsto, det coustat

Det nòrt, cént cabaliès qu'amiaue de Jurbièlo,

De Pourtètch, de Poubòu coumo de Caterbièlo;

Que s'èren amassats de Sahièstro à Matét,

De Soudédo à Matás, de Hount- Néro à Lampét, 1985

Det Pòrt de Pèiro-Sourdo at pònt de Sarribères;

Des lits de Pouihauè, dess hautes malhouquères

Der'Agglo que beñguién, dap lances de sèt pès

È glaibes de siès pams, qu'à dvés más tournejaunen;

È chibaus pliès de hũéc, bruni, que courounauen 1990

Néres clís, qu'ei dap gòl que les chibalejauen.

È qu'auién dat, après, es des bérdis turous

(Aquiéu qu'ère Harboust, era Cieutat brilhanto,

Dap Boursèu, de Louhits et biéh pai malerous)

De Bernét, de Bilhèro è de Gariñ, piétous

1995

Settando, è cabaliès un chinchau méns, cinçanto;

Coumo chèfi qu'auién edj ardént Bounecouñ

(Mès étch à Simadous et pòsto que gūaraue),

Ulohòts, et biéhl fòrt, è ' t sòn jüén hilh Hunnouñ,

Plen de lame, è tabéñ Eliamar, qu'es simplaue

2000

Mès qu'era bidauguèro, è hardit s'ajumplaue

As penjants è plegants arramèts, ta lançà-s

D'un saut tadj aute bòrt des garantes brulhaires...

Mès es qui tenquièn Gūaus, è's prades de Seriás

È de Nére tabéη es mals arrepetaires

2005

(Sèt còps es lous paréts qu'arredoubblen et souη),

È's detch Hougá de Hò, d'Astò, de Medassòles,

De Sartèts, de Bataη, dess hautes coumiròles

- Esquièrri, Seculéjo, Arroujo, Pourtilhouη -

È det gran lac qu'es bén Leitarous è ' s Pijòles,

2010

Qūairat o Mount-Arquè, qu'ère et fòrt Cisoumbouη

Qu'en guidaue à-pladé ' ra lèsto cabalcado,

Cranto balénts; vitanto à pè que les seguièn:

Coumo casses, poudénts è hauti qu'es tenquièn.

Enfiη, es qui-s partièn et Bòsc de Deuant-Cado,

2015

Era Counho è Louréus è Junhét è ' t Tourouñ

De-Poui, et Coeirè, Courbéts è Houradado,

Artimiè, Padurañ è't Gurrouñ Sebirouñ,

Era Coumo-de-Boure, Bassierét, Soubescalo,

Sarnès è Calahour è'ra bat birginalo

2020

Que des Grauès gelats de Boum è de Mau-Pas

Debare, è's nhèus de tout Crabicules, è't fracás

Que hè-t tourrént de Lis ' na sio bŷèrgo iernalo

(Premou que Bôneu tout, Arroumingau, Esbás,

Era Pico, Sajust, et Pessouñ, era Glèro,

2025

Camp-Saure, Echcharrugá, Sesartigues, Gŷardèro,

Couradilhes madéch è Castèt-Biélh en jous,

ŷè, diñquio Banhartigo, èren de Simadous),

Aquéri, de Casau, dera douço coumbano

De Castilhoun, è de Souspiaut, bourgado grano, 2030

Cént-sũassanto des lous qu'auié dat: Hanacoun,

Fidèl amic d'Andòs, des siés-cénts demourádi

En Burbe, qu'ère eth chèf (è des Gũelhès, trigádi

Dap Ducar, qũate-cénts); mès sũassanto, pujádi

À chibau, cént à pè, lèste è fièr batalhoun, 2035

Aro amiá Cisoutén è Sénh, biéu coumpanhoun.

Que s'assũén de iou ' rribo
ar 'auto, è qu'en ban
d'acòrt.

È ' s hils de Simadous, qũan delá ' t Lac les biren

Mès de siés-cénts aquíéu, quin s'en arregaujiren!

Douñc hè-les crits d'assaüt à fòrço, que pet dòs

Det miralh de cristalh courréren tout d'un tròs, 2040

Dera Ièrlo Sacrado en boulá sus et còs.

Ara tou tañco, ùè, Gŭelhès è Larboustédi

En béi per' auto ' rribo ena oumbro, auançá-s

Es goujats der ' Amòiso, es trioumfants Burbédi,

È'n aují-les, de gòì milo còps esclamá-s

2045

È lheuá ' s lous bouggiès qu'et diò narrètch dauraue.

Qu'aurièn dit cént lambréts diñquio 't zenit lançá-s,

En méntre que d'un̄ bòrt adj aute bòrt boulaue

Dj arressouñ des clamous, que tout n'arrebramaue!

È coumo ' s dus arriéus que da ' t Prat-des-Bessous;

2050

Caduñ dabb et sòñ frai d'acòrt que boutch è saute;

Qu'ère atau qu'acoudièn toustém edj un̄ adj aute

Per arribes andòés det gran Lac d'asur dous

Et frount dés det Larboust è ' t dés de Simadous;

En aují ' ra ' rrumou, que sourtién des biladjes, 2055

Ta saludá's guerriès, ess hennes è 's mainadjes;

Mès es òmes déjà qu'èren partits tout drét

Enta demourá 'Ndòs près det pich de Lurét.

Es Luchounédi des
coustalats det Lac.

Arrás deth pich brulhant qu'et Lac bludénç balhaue,

Que, blanquious è poudreus, d'un soul trét embauçaue 2060

Dessus et malh poudént qu'alabets l'endrabaue,

Qu'ères aquiéu, ' ra lanço ' n punh, un glaibe fòrt

At coustat, prèsto ja ta desafiá ' ra mòrt

O lou dera jüentut lacustro luchounédo!

Siés drapèus qu'ei tenquiés, près der ' aigo herédo 2065

Tas dera ' squèrro, è güéit tas dedj aute coustat.

Es dera ' rribo dréto det
Lac.

Que balhaue ' ra dréto uη bouη miéi centenat

De chibaus; è dus-cénts vittanto qu'auié dat

Des de pè, dedempus Saplaη è Sedoŭélo;

Dabb Uriats, mès que jamès còribaurént,

2070

Ahamat d'afrountá dera basquédo gént

Edj insoulént troupèetch, è d'Apòt era hiro,

Que beηguién es goujats, gráni, fòrti, hardits,

Det Tés, de Cabanèro è des Mals arroussits

De 'Oustan, det Bizart, è des límpits esquits

2075

Des Poudjes, de Sescalo è de Bŭalá... De tiro

Après éri, seguién es hils det Bedeurá

De Mountaubaη, des Prats dessus era Courbèro,

Des bérdis Moulhedés, de Herrán, prado bèro,

È dera Péno-'Rrédo è de Subercarrèro 2080

È des bastos carraus qu'òm ei bé debará.

Derrouñ (à Simadous que deuié demourá)

À Uriats qu'auié boulut que hiñ balhèssen.

Mès és de Poujastou, Heròntes è Medañ,

Des “Tirous”-de-Judètch, des aigues que s'embèssen 2085

As lous pès en brulhá, dera caudo soulañ

De Camp-Jüañ, de Sacét que frésques aléts brècen,

Det Malh de Hò per Sũart as des Estèlhes-d'-Òr

Qu'aclamauen ta chèf Hauscouñ, òme de còr.

Es de Sòdo, Bountar: Hou sèts, et Pas-de-Boures, 2090

Hount-Herédo, è' sòs clòts oubbeí-u. Ençargat

Que s'ère de guidá tabén de cap à Loures

È mèss lounh, d'un bouñ pas, et batalhouñ armat

De Sales, d'Arrieudũó, de Barrañ è d'Aulat,

De Prat-Biélh, de Trespoui, d'Espugo è des Sèt-Mòles 2095

(Premou qu'ère et lou chèf, goujat adrèt è bètch,

Andoustén de Senar, ta 'na gũará ' t Castètch

De Moustajouñ, lheuât at miéi des auedòles,

Dessus er' auto 'rribo: et sòrt l'agg auié dit;

Mèss de quitá 't sòñ pòsto at-fèt l'ère enterdit). 2100

Ja-n beié passa 'jous maut echchame atrebit,

Enfiñ, ess hils de Gũaus, d'Artigo è de Herrèro

(Herrèro, biého bilo, at pè de Bacanèro

Que beuié dj arriéu lounc jessut dedj Estanhou)

Coumo chèfi qu'aùién Hannats dabb Atsioun: 2105

Hannats, que tenquié Sòrs, Hougarilh è' ra Hùédo,

Hourdiés, Cunau, Artigarrábio, ' ra 'Spiarrédo,

Edj Erbaçá, Sasplais, Sarramedañ, Hournèts

(D'aoun ère Benac) è's Coumaniès è Pòrtes,

Baricauo è Prat-Nau, è'ra Coumo d'Arèts, 2110

Gourgo è Courét-d'Aourt, entrepides couhòrtes

Qu'amiaue aro à chibau; Atsiouñ, de Caubèts,

De Hournadèts, d'Echchart, des mals de Cigalères,

De Crabiggles, d'Arriéu-Lourís è de Saunères,

De Hount-Amboures, dap bint autes sources lères 2115

È det bért Melezá que hèn murmura ' s bénts,

Det Crumás, dera Traito è des prats arribénts

De Gũerrís, un pialè de cabaliès balénts

Qu'amiaue: à Simadous era bruno Banounho

Era sio dròllo fièro, en plours, era prambounho, 2120

Qu'auié lichat (qu'aimaue è Seḡnèn) dabb Erzèn

Coumo mai, coumo sò sa toudounho Andrésèn.

Ès dera ' rribo quèrro det
Lac.

Atau és dera ' rribo dréto. Ès dera quèrro

Qu'èren ouze bintiés partits ta hè ' ra guèrro;

Es prumès, es qui-aién Sahajo, et Banh, Satũò, 2125

Etch Hougá, Miéjobièlo, et Courtat, era Bò

De Palhès, è ' s boucás è 'ra humouso 'spòno

Det Matét sulfurous è tout et coustalat

Soumbrous, nin de frescuro è tresòr de santat,

Espandit alabéts der ' Amòiso ara òno

2130

Entre es lous dus boucaus en gran Lac argentat,

Euelouη que seguién, qu'auié cŭeraço claro

È cáscou cliniblu.- Qu'èren aquiéu encaro

Es grani mountanharts de Cadélh: Ourcountar,

Et lou chéf, j'ère mòrt; aro 't sòn hilh, Houtar,

2135

Benjá l'aurié boulut; mès en touto abenturo

Ta gŭará Simadous qu'auié ' ra maη seguro

Mès que cap qu'en i-auésse; è douηc, de demourá-i

L'auié pregat Andòs, à touts ta coumandá-i.

Es sòs, es qui tenquién Litau è Grataléjes, 2140

Edj Estup de Plaiant, et camiη countourniat

Dess Hantaumes, Bernéts, pet bouteras poubblat,

Sarriòlo è Meucharòs, Saspénes è's courrégés

Det Télh, è's Coumaniès, è's prades de Paissás

Dabb es pastous det Banh at-fèt en afrairá-s 2145

À Berrats douç seguí, Berrats de Barcunhás,

Que guidaue tabéη ess hils de Sesplanhères,

De Piquè, dera Mato è de tout Sescoumères.

È qu'ère atau madéch qu'et balerous Nambrouη

Proutedjaue Artinhac at còp è Moustajouη: 2150

Qu'arrengaue alentourn det sòn floutant fanouñ

Es qui bieuién debadj et Malh des Estepétes,

Qu'auién tout Laritou, Pijoulét è Pradétes,

Secàme dap Lauais, es Trètes è ' dj Arriéu -

Det-Pichét (Et castèch gùaraire qu'ère aquiéu; 2155

Qu'ei beilaue Andoustèn, près dera Coumo douço

Des Aranhous). - Mès és dedj Cumbrè pleñ de mouso

Des Carbüères, es det frizounant arrieuòt

Dera Liò, que tenquién Ligarde è Laraguèro

Hourmentás, es Cancèts, et Lut, Escaliròt, 2160

Mourdèro, Sasserbou, Bieuchèro, è Maranhüèro,

È, dabb et Malh-Treñcat, bint còstes è bint lits

Det gran Malh-Houradat diñquio Péne-Madrits,

Det fòrt Bihòts fidèls (Aro que demouraue

Aquéste as Casteréts, premou qu'ei coumandaue 2165

Siés-cénts goujats causits, biéu è ' nergic madat)

Det drapèu de Nambrouñ, tabéñ seguí 'dj esclat.

Enfiñ, es qui-s partién et Bòsc de Deuant-Cado,

Enfiñ, es cabaliès (trénto) qu'Elouñ guidaue,

Debarádi de soum, d'Entenac, det Sarrat 2170

De Gèrs et detch Halhás, è des Malh de Salières,

De Couñqués, d'Arroudéts è de Hòsso è de Pòp,

De Mount-Majou, det Cap-de-Bassiás è de Dòp

È d'Agudo, en seguí ' s esléngues malhouquères,

Es Cierrédi, guerriès pliés de couratje e d'art, 2175

Lèu prèsti, d'un soul llans qu'auién ganhats Ichart.

Qu'es jüénhen toúti 's

Aunédi, è 'n está-s un
chinhau que prèguen es
lous Diéus.

Qu'es juntèren aquíeu, es couhòrtes gajouses.

Ha, quin tumulte biéu, pes coustères berdouses,

Quíni hilhèts, è quíni crits en tout troubá-s!

Quin clá trinquejomént, quin lugreiant fracás 2180

De cáscous è de darts è de murtirères lames!

De fiertat, toúti 's güéls que jetauen vés lames,

Mentre que cado còs, at lounc det flòt bludénc,

Saubae et sòn coustat, mès prenié 't sòn arrénc.

Det diò qu'èren déjà tres curetes passades 2185

È tres lègues au-méns hètes qu'èren estades,

Douç coumandat que houç un chinhau arrepòs,

È' s troupes assietá-s enta minjá-s un mòs.

Aquiéu plañ qu'es poudièn coundá toúti 's Aunédi.

Larboustédi, Gŭelhès, Laquédi dap Burbédi, 2190

Deçá, debat barén, delá, debat Casau.

Près dedj embauçadé det gran Lac patriau:

Sedze-cénts prèsque (è près de cinc-cénts à chibau).

Grácies qu'en arrendièn as lois Diéus benerádi,

Baicourrits, Espercèn, edj umide Iluchouñ, 2195

Burbe, Diéu dess houtaus, Ichit, des mals cintádi,

De bernadaus, Arboust, des troupéts amechádi,

È surtout at daurat è pur Lug-Auelhouḡ.

Tout capilugarént è tat qũáu alugauen

Halhás de trénto pès, è de cént crouts s'ornauen 2200

Dabb arraious courbats coumo se tournejaunen;

À touḡti cado chèf debadj et cèu brillant

Pregá-les; pus, un sinne, è't double flòt bibrant

Dera òno as dus bòrts tourna ' haná-s, aiant.

Après, que tròben as
Lairicédi.

È lèu toucá 't Mount-Caut, dedj Angoust as malèdi. 2205

Mès aquéri parçans qu'èren, ũè, touḡti bũédi,

Premou que s'èren ja groupats es Lairicédi

Mès batch, ta Marinhac, armats, è coumo cau.

O, des soums de Hourdout è d'Arrais è d'Escléto,

Dera crésto qu'es dits Couinauo, luongo è dréto, 2210

Dinquoio 't Pic de Burat è dinquoio 'dj Estanhau,

Tóuti, tara patriò pliés d'amous immourtales,

Que s'èren soulheuats. Es qui tenquién Casau

È't sòn Pònt, è Barén (pes sòs coustères males

De dèucles couronat), Bouchèc, Cantruc, es pales 2215

È't castètch è Guran, Léjo dabb Aligòs,

Burgalais et saubatje, è' s bòrts de Bagarnòs,

Bachòs-Binòs è Sùeste è Sinhac è Iarnòs,

Qu'ère à Sur qu'oubbeién, dinquoio 'Chchartie; èdz áuti,

A Bourroucouñ (Berrouñ et saje, à Simadous 2220

Qu'ère et sòn ounce, è ' t sòuñ detch hèr que l'ère dous);

Es de Huná, nechuts debat serrès méns háuti,

À Calitsouñ, goujat soubble, bètch è nerbious.

È' s de Gaut è de Cièrp è de Gôri, nombrousi,

Et biélh pòbble gautés, empliat de debouciouñ 2225

Tas Diñeus Car, Alardòs, Astilouñ è Hilhouñ

È ' ra beutat des Mounts “Nimits” è frescuroúsi

Au'auién Ant, qu'auién Sémp, Belaís è Sousouñ,

Sousouñ, cabaliè prount, dap cranto generóusi,

Baisoutar er barbut è Sembét, d'ardou pliés. 2230

È touto 'ra Lairiço aoun ei güé, 'ra prado

Mòtcho de Marinhac atau ère amassado:

Qu'èren cranto à chibau det país lairicés;

Mès es de pè, mai-ò qu'èren plaḡ gŭéit-bintiés.

È douḡc ara lou dréto en faço qŭan les biren 2235

Es Aunédi poudénts, des lous còrs que partieren

Millo clamous de gòì, qu'enn houren esbrallats

Alentourn touíti 's mals pintrats è mirgalhats

De Mount-Cuc, d'Oulibès, d'Arriò, de Sèr d'Auarjo;

Edz áuti, 'rrpouné-i dap gòì en milo 'sclats. 2240

Mès Andòs que lheuèc en sus era sio tarjo

È de hè 'r' arregardo atau les endiquèc.

Manto troumpo alabéts à cantá qu'es boutèc,

È, qŭan houren passats ara 'squèrro es Burbédi

Pes pònts de Ciérp, seguits des mès balénts Laquédi 2245

Det coustat drét det flòt, tout-séc es Lairicédi

At lou seguit: atau, Gautédi, Larboustédi,

Luchounédi, Güelhès pet flaņc ja méns estrét

Iou masso que harién, è que courrién tout drét

Dabb era lou Garouno enta diņquio 'Rroujét. 2250

Es Bauartédi.

Ess hils de Bauartést aquiéu les demourauen

Sus era ' rribo dréto en faço ja beņguts,

Dus-cénts-ciņcanto au-méns: adréts è cabélhuts,

Pas tròp gráni, ma hè, mès touíti ' rresouluts,

D'èste aimats d'Auelhouņ, ũè, qu'es glourificauen. 2255

Es de Mèles en susn det Serialh è de Hòs

Andòts qu'aùién per chèf, Aueraņ qu'adourauen,

È 's de Bièlo, d'Argut, de Milhàs è d'Arlòs

Dabb es de Meliando à Surns debouádi

Qu'èren; è 'ss hils de Lès è de Bouts, atroupádi 2260

Dabb es de Ladibèrt, d'Arrap è det Castétch

Det Pas estrét det Loup, aoun còle ta bètch

Debatch tou Taripè, blanço parét de marme,

Et flout dera Garouno, aoun etch Hai, sant arbe,

Et benerat, qu'auién coumo chèfi Barròs, 2265

Gigant, nerbious, hardit è merbelhous erós,

Pus Erdésc dabb Erdénh, pai è hilh, que semblauen

Edj ous è ' t sòn oussant, è 'dz áuti de passauen.

Mès es d'Eup, pòbble d'Éu, edj Esprit mountanhart,

Es d'Aubaḡ, de Garrans, de Tòmps è de Bauart, 2270

De Bouzam, de Fougòs, de touto ' ra coumbano

Que dròm éntre ' ra 'squiò det Car, blanquiouso

Que de cap at cèu blu posse un settubble dart

È'ra buro det Cat-det-Mount, sus era lano,

Deuant toúti ' rreḡats, bediats è ' n néro cliḡ, 2275

Dus terribbles qu'auién ta hè-les et camiḡ:

Et balént Sembetèn è ' dj ardént Biouchiḡ.

Es Aranédi de Bach.

È j'èren à ' Rroujéts tabéḡ es Aranédi.

D'abòrt, es de debatch, trés-cénts, fièrs e herédi,

Des quaus era mitat dessus chibaus, arrédi. 2280

At souléi que teḡuién Bausén è Canejaḡ,

' N-aut campats bis-à-bis, caduñ en iou coustèro,

È de Gũarbes et lac, è dj arriéu de Touraņ;

De Lés qu'auién tabéũ era Garouno lèro,

Clédes, et Plaņ de Tròi, è Boussòst et berdous, 2285

È ' ra luonęo Barésto, è Benous, è Begous,

È ' t biélh Castét-Liouņ, è touto 'ra ' rrouquèro

D'Arres double, d'Arrou ' dj arribént, è d'Arròs;

Qu'auién Bellaņ, Bilac è Bilo è Bilamòs,

Mount, Aubèrt, Mouņcourbau, touto ' ra Baricaubo, 2290

Tout Artogo-Teliņ, de Samugo at Plaņ d'Aubo;

È qu'ère Ilurbe eth biélh despus trento-uņ an

Et lou chèf: era gént de tout es bas Arán

Que le s'auié causit coumo 'rréi ara plaço

Det sòn frai Anderèts, airetè dera ' rraço: 2295

Aquéste, des de 'Rroumo autatje, que nŭ-aiié

Bric arreparchut dedempus; è douņç, gŭé,

At-segu b'ère mòrt (au-mens òm ac creié).

Es Aranédi de Haut.

È iaute batalhouņ après que s'auançaue,

Et des “terçous” d'en sus: Ilurberrits et Diéu, 2300

Que pregauen dabb hido; è' tch hilh ardént è biéu,

Hòrt, de Bastougauniņ, que les se coucandaue;

De Gausac que beņguién, de Casau è det pònt

È det Castètch de Bièlho, è dera fresco hònt

Det Nére Arrieu que hutch Hournòs è Saffaréro, 2305

De Betrén, d'Escunhau, de Gèssò, de Garòs,

De Casarilh, d'Artiés è dera Bargadèro

È det gran lac d'Arriéus, miralh de Saraèro,

De Salarduḡ tabéḡ è d'Unho è de Tredòs,

È de Bajèrgue en sus, è det Gūélh pur de 'Rrudo 2310

D'aoun, debat Bounaigo è ' ra Lanço è Berét

(Mouḡgárrri qu'ei delá...) iou Garouno beḡ drét

Jüenhé-s, at pè frescou des sèrres de Mount-Ludo

Dabb era de Taram, en èste ' ra d'Alart

Madécho, - coum'as de Boussòst è de Bauart 2315

Jüenhié Hòrt tres-cénts hils dedj Arán mountanhart.

Que s'i jüénhen es
Aunédi. Toúti bacha dabb
era Garouno.

È qüan biren Andòs è d'áuti ce quin èren

Mès de gŷeit-cénts aquièu (cént-ciŷcanto à chibau)

De gòì è de fièrtat es lous còrs que s'emplièren

È det lou crit sounòre, “Â-hû!” , que les assŷèren... 2320

Douŷc arrespoune Arán è Bauart, coumo cau.

Mès Andòs: “O amics”, ce cridèc, “ja m'en bau

“Toustém seguí ' t coustat esquèr dera ' Ribèro

“Pat Malh-det-Pás, aoun prou sarre 'ra' rrouquèro;

“Que nŷ-aurat pas besunh, bous-áuti, de passá 2325

“Pet Pònt de Chaun: toustém ena nòsto coustèro

“Auancém de councèrt: sié delá, sié deçá,

“Qu'arribaram at còp de Luduŷ, pusqu'ei doubblo

“Era biò que seguéch era Garouno troubblo.”

Ta lèu dit, ta lèu hèt: touíti partí, pietous 2330

En soulheúá ' t poubás coumo hèn es moutous

È cabaliès, en hè des lances lude es puntès;

Qu'admirauen, tout près, dap gòi, es Aigues-Juntes,

Es Garounes andués, è's lous esquits units,

Dera 'unioun des génts des Mounts supèrbe imadje; 2335

È pes gourcs d'un penjant è fremechént hülhatje

Couhats, det tourrentás qu'escoutauen es crits

Acoumpanhá 's clerous dabb et lou bram saubadje,

È' n entené-u brulhá, ja-s sentién mès hardits

È' n lou còr qu'arraujaue è que bourié, ' t couradje; 2340

Era Garouno mai que seguién en cantá:

Éro, 'splumouso sèrp, per cént pèires sauté;

Éri, plaη sédse-cénts, as sous flaηcs serpentá.

Andòs que hè demourá es
cabaliès d'Elouη entre
Cièr è Frouñac.

Mès qñan ja pet país des Froutinhes entrèren

Chaum en liená darrè, ' Stenòs at coustat quèr, 2345

Andòs, toustém prudént, qu'assűèc Elouη de Cièr:

“Elouη, d'aquésto tour, b'ac sabes prou, qu'apèren

“Era tour de Frouñac, es hűécs òm pourié béi

“Qu'ess aurién pes castèts dera loungo Lairiço

“Per pòc que Castèt-Biélh o' ra tour dera ' sliço 2350

“De Moustajouη enn hésse ent' assűá-mous!... Ja créi,

“Ja, que nou-nn haran bric; mès tout b'ac cau prebéi.

“Or, qũan h  machant t ns, ess hũecs nou-s pas gũaire;

“Que p t  ste tab n, susprenut et beilaire;

“  dou c, qu'et trigar s, o Elou , parcitau 2355

“Dap trénto cabaliès, ta bell -i coumo cau.”

  tout-s c qu'oubbe s Elou  de Ci r, ençaro

Qu'arregret sse h rt d'est -s aqui u bidj-aro,

Ta d'ouro, s nse b i en Ludou  n'es s s bats,

Ne poud  bric,  amp , pr ne part as coumbats. 2360

Iauto halto en es
Frountinhes 's aliats de
parquiéu.

Es  uti, ' na toust m, pouss -s lous doubbles lignes

Pes dus fr squi coustats dera Garouno, en jous,

Enta parb n gue l u en cirque tout berdous

Dera lano qu'es òrp en país des Frountinhes.

Aquiéu (premou qu'auién hèt tres lègues de mès, 2365

È douç j'ère middiò), tres oures qu'es triguèren

Ta dinná coumo cau è hè béue es coursès

È ' rrepoudá-s iou ' stouno; è tres oures après

Souloméns, de nauètch es arréçs que fourmèren

En seguí ' s flòts de cap as Ièrles debarèren. 2370

Parquiéu, tres batalhous ja s'èren arrençats,

Dus dera Batch madécho è ' dj aute diñquio ' s prats

Per Còt-detch-Hò beñçut det pè det fièr Cagíri

Es Frountinhes

Ja i-èren en efét es balénts de Bagíri

Sus era ' rribo gaúcho, è 'ss hils de Salechañ, 2375

De Maurüé, d'Estenòs, è de tout Siradañ,

Per Sirat, per Cugur, per Aspèrci groupádi

Aoun soun Gouhouroñ è Garouno mescládi:

Qu'èren aquiéu, o-plañ, cént trento, bièn coundádi.

A dréto, es Génts de Chaum, de Frouñçac, de Sauach, 2380

De Galiè, de Genòs è d'Ardét, ena batch,

D'Òro, de Frountinhañ, d'Antichañ è de Lourdo;

En passá, que harién iou grounidéro sourdo...

Qu'ere Ardè, Diéu des mounts, dabb Arcás, dabb Idiat,

Qu'ère Airédo tabéñ, è Gar è Houroulat 2385

Proutectous des lous camps, qu'alabéts adourauen;

Attits, Bounnèts, Oudañ que les se coumandauen,

È qu'èren cént à pè, cént tabén à chibau,

Ena mañ quauco lanço o quauque nére pau.

Mès es d'Izaut, ess hils dera séubo sounòro 2390

Det Cagíri dibiñ, siés-bints pes còstes d'Òro,

Qu'auién quitat Mouñcaup, Arguenòs, Mountidét

Arbouñ, Judètch, Hñaliètch, Casaunous è Garbét,

Auarètch, Autalás, Hñaliñ è Bardachino;

De coumbate qu'auién, ùè, iou terribblo guino; 2395

Qu'ère acró que boulién, un pòc ta dibertí-s,

Sembetsouñ edj auriéu è ' t fòrt Ouasserís.

Douñc touíti préne rréñc: génts d'Ardét, Izautédi

Sus era ' rribo dréto, après es Bauartédi

È ' s d'Arán; mès, à ' squèrro, ess hils det Gouhourouñ 2400

Darrè güélh è Larboust è Lairiço è Luchouñ;

È' s batalhous de cap as prats des Coumengédi

Per Luscañ, Teridòs è Bourroumbo tout drét

È per Bertrén hicá-s en iaute pas estrét.

Es Barousséñcs.

Pus, tout ourbí qu'es tourne en berdejanto lano; 2405

Lèu Loures, è d'abòrt era loungo coumbano

D'Izaourt; douñc parquiéu que debare en cantá

Era Biéuo jüentut dera quiéto Barouso,

Countrado pliò de pats, pliò de séubes è douço:

Qu'a dues pòrtes, enjous; è ' n sus que ba butá 2410

Doubblo ' ençaro, còntro's dus pilous que susténghen

Tout Gŭélh: edj un dembès qu'es nòme Badestaŋ,

Mès edz áuti toustém s'apère Estifountaŋ

È' s lous arriéus courrénts qu'ei d'aquíeu que s'eslénquen:

Edj un de Poui-Pradaus, det Bòsc de Bourgellás 2415

È det soum d'entenac hilh, que bòrde Mounlás

È per Sòst è ' Sbarètch que cour diŋquio pradéto,

Birambèu è Cadélh; edj aute, de Courbaus,

Det Mount-Nè, de Seués, de Pouiaus, de Courtaus,

Per Libouno è Salabo è ' ra 'spugo fresquéto 2420

Tout Mounlás, tout et Poui-Usclat en countourniá,

Crouhéns è Cizaés è Salauco è Bassiá

Que passe, è que parbéŋ enfiŋ diŋquio Herrèro

È 'Ourdo, è ' t Mount-Sacouḡ, que fitse ' ra 'Rreuèro.

È per Téue è Cadélh, qu'òm pòt er Gouhourouḡ 2425

Seguí; mès, lèu après, aigues-juntes, Mauliouḡ

Qu'es lhèue, cieutat fòrto à desafiá 'r' ataco,

È, sous chèfi, Hannòs è't jüén Harbetsouḡ;

Pus Troubat dabb Ilhéu è Gaudént è Braubaco,

Gembriò, Sácűe, Crechéts, Anlá, 'dj aute Antichaḡ, 2430

Abéus, Sarp, Izaourt, Bertrén è Samuraḡ

È Loures que toustém courounen es flourétes;

È ' s chèfi det país qu'èren Coḡngi, Coundits,

Hountar, Néure et prudént, et biéhl mouns è Belits,

At Diéu Bourjèn debòts; è qũate-cénts hardits 2435

Qu'ère ço qu'auién dat es génts fòrtes, adrètes

Que tenquién dera 'Ousso es coumbanes estrètes.

Asperédi è Arbacédi.

Douñc ta jüenhè-s, mès du qŭan les cauhaue et diò,

Pes biés blanques, 'as hils dera Barouso, à Loures,

Qu'auién hèt de nauètch dŭes lègues en dŭes oures 2440

Es Aunédi balénts; è cinc après middiò

Qu'ère: arrepoudá-s que les caléc, mai-ò,

Uñ moumént, tat brespulh; mès, qŭan biren caúdo

' Ra calou, tourna préne et lans enterroumput.

Quin gò de béi paréche, ena lano 'stienudo, 2445

Millo pássi mès lounh, douñc iaute còs beñgut

Det coustat drét debatch Mouncŭèrp è Mountagut

Despus Gourgo è Mountrèich dap gũeit-cénts lances primes

En ciñc clás batalhous, at pè dess hautes cimes!

Edj un qu'ère d'Arbás, de Herrán è de Hòs, 2450

De Chénh è de Poujau, de Gèso è de Garròs:

Qu'ère et pòbble arbacés, nòbblo è balénto 'rmado

Que dedj Arbás bouié, 'r' siguéto ' rrefrecado

Pera lét dess haurèsts que l'encéuclen at-fèt;

Acañ qu'ère et lou chéf: bouñ causit qu'auién hèt. 2455

Bidj après, Cagiréñcs ençaro, es Asperédi,

Que tenquién et Sarrat dera husso, è det Gèr

Era batch estirado; Ourgüan, òme de hèr,

Que les s'auié guidat ta' na jűénhe es Aunédi:

Coulodouts, Arriéu-Séc, Cadélh, Escaliròs, 2460
Tout Arraso-Cüelhé, Senġanhétch è Mourèro,
Milhás, era ' Rrebucò, Escunhòs, Uchalòs,
Aspèth, Giròs, Girét, è' dj arriéu de Guiròs.
Sarradèro, Estadéns, Mouchous è ' ra Loubèro,
Cerciat, Escach, Courét, Gantiés è 'ra Harnau, 2465
Süéch è Trusso è Bourjac è Pujòs è Justau
Qu'èren lous. Andouspouñ coumo calié qu'amiaue
Es d'Encauço à Buchét, det pic de Mount-Bajañ,
De Cabanac, det Jòp cantaire, è fièr qu'anaue.
Enfiñ es de Paissous, Malabediò, Luscañ, 2470
È de tout Saubotèrro, - onze biéues bialétes

En un clòt bért: Bagén, et Bárri, Lò, Bruḅcaḅ,

Lezaḅ, Gèjo, ' Rrestouḅ, Garnèro (è's Goutilhètes)

Lezaḅ, Gessét, Boucou, bòsc det Diéu Bouc-Harsus,

Dedj Arrousséc que cour per coumbanes estrétes, 2475

Armats de glaibes durs è de poudénti paus,

Que seguién Seniccouḅ; è Senitsouḅ edz áuti,

Ess hils de Barbazaḅ, hèts pes cáscous mèss háuti;

È touíti, ta birá ' s Báscous des lous courraus,

D'Andòs er 'arregardo en òrde que prenèren 2480

È de cap adj en jous arrouto lèu que héren.

Es Coumengédi pròpi o
Ludunédi.

Mès, méntre que per Burs, Nadét e Lugaran,

Palhès, era Brouquèro è Neubédo è Selhaḅ

È Bazèrt è ' Spiréns è Luc è Boucoulaᅇ

Atau courrién tout drét, j'èren à Bat-Crabèro, 2485

De Bidauçaᅇ en faço, es d'esquèrro beᅇguts,

È ja beién Luduᅇ, cieutat arricho è fièro,

Dreça souss hautes tours at cap des prats tuhuts.

Qu'abitauen aquiéu es balénts Coumengédi:

Es Arroumás atau que les aúién noumats 2490

Per mesprèts, premou que les s'en aúién pourtats.

Pedj òrde de Poumpèi, ta'ste-n desbarraçats,

(Arbacédi, Betous, hils descendès arrédi

Dedj Èuro è mèmò, ùè, det Dúri), tas pòuiòts,

Aoun Nèsto è Garouno unéchen es lous flòts. 2495

Mès, Ceutibèrs, aquiéu dap bounhour qu'es troubèren

At miéi de frais; ta lèu poudut, qu'es soulheuèren,

È, graço es mountanharts d'Andòs, es Arroumàs

Det país de Luduḡ antièroméns cacèren.

Aro qu'èren poudénts, noumbrousi; pus, d'armás, 2500

Qu'auién aũut lèu hèt, d'arreqá-s, d'auançá-s

Destant et Mount de Luc è ' s sòs muralhes fòrtes.

Sénse coundá ' s tres-cénts qu'en Simadous auién

Ta pudé-n (dap Sennén) gũará-n es tours è 's pòrtes,

Qu'èren mès de sèt-cénts de pè, 'n es lous couhòrtes, 2505

Dap tres-cénts cabaliès; pes lanes ja-s tenquién;

De Campanḡ, de Barsous è d'Ares que beḡquién,

De Bentoui, de Begòrro o dera punto claro

Que bé 'ra Nèsto-Grano ara Garouno uní-s

Des cénts turous qu'at tourn paréchen perseguí-s, 2510

Des Mals de Matacañ, det Bòsc de Soulanís,

De tout Arrieuarés è de Jaunac ençaro...

Qui les aurié poudut noumá touts? Oumbeccoun

Que i-auié, Bòrs et fòrt, Damadiñ douço ' mparo

De Bouns sa pai, Hanap, Dunziouzin, Sembeccouñ 2515

È Sourin, è ' dj adrét è ginhèc Siriccouñ,

Et gaujous Andoussic, è Lianás, que lichaue

À sa mai Andreccouñ en uñ chagriñ amar,

Frountac (mès Sahèros qu'ère en Pouï), Harountar,

Attaccouñ, Estencouñ, Louhittouñ, Hauscoutar, 2520

Et balérous Oudòts, que hòts acoumpanhaue

(Mès Bountsòr, ũèro, as Pòrts ena tour que beilaue,

En-méntre que seguié Silescouñ à Louhits),

Jacés, Bihòt, Ourcòt, è 'ñcaro Bounnourits,

È't mès poudént enfiñ, et gran Dunouhourits. 2525

Cants de gòi.

Toúti douñç, en béi béñgue as d'en-sus, qu'es boutèren

A hè souná ' s aguts clerous, è que cantèren

Edj imne d'Edelat è de Luc-Auelhouñ;

Es d'Andòs, arrespoune; è cado batalhouñ

Après, dés de darrè, Gǔéllh, Larboust è Lairiço, 2530

Gouhourouñ è Barouso, armats tara justiço,

Douñ hé-les arrampèu; è cént ecòs lheuá-s

Pes lanes, en sé clá; pus toúti, ùè, halhás

Escatejants, tat Pònt des Arribes abiá-s.

Campomént tara nèt pes
còstes noun ei gǔé
Mounrejau.

Prou'nlá j'èren passats; ja seguién tout Mazères; 2535

J'ère lounh Tibirañ, mès pròches es Caubères;

Dounc pes còstes tourna pujá, diñquio ' s Barrères,

Cambours è Nauatés. Qu'auién hèt de camiñ

Dèts lègues, o-mai-ò, despus et frésc maitiñ,

Es Aunédi poudénts. Mès, que beñguién méns clári, 2540

Eñcaro que durèsse et diò mès que jamès,

Es gráni Mounts, lichats darrè, coumo ' s tepès

De Cogurouñ en faço è dera Bòjo, at près.

Uñ chinhau de soumèlh qu'ère plañ necessari

Ta qu'edj alendemañ pousquèssen hè-n autant, 2545

Cabaliès è pietous. Que calié que campèssen

Aquiéu sus es turous, è ' ra nét ei passèssen

Aloungats, è ciüado as lous chibaus balhèssen.

Mès plañ qu'es proumetié de hè partí deuant,

Andòs, enta sabé ce qu'es Bascous pensauen,

2550

S'entrauen pet país biarnés, se l'atacauen,

Un o dus escadrous dera cabalheriò

Tat couchant at galòp ara punto det diò.

Pus touíti seguirién... Entretant, que hundèren

Piétous e cabaliès (cinc miliès qu'èren plañ ,

2555

Des qüaus milo à chibau), sus era basto plañ.

Entre Nèsto e Lauét téndes de Barracaḡ

È tas chèfi tabéḡ abrics que despleguèren.

È pus, et lou soupá (gaudines o mistrás

O' scandouḡ) ta cauhá, dap branques qu'aluguèren 2560

Milo hũécs. Que semblèc era tèrro 'stelá-s

Coumo ' t cèu, per dessus, d'uḡ echchame admirable.

Que nũ-ère bric herét et téns, è ' ra' splandou

Dera Liò 'n prumé quart iou 'ndicibblo douçou

Qu'expandié; qu'ère tout d'uḡ calme inesprimabble... 2565

Há, nũ-anauen béi douḡc pes coumes dabb ourrou

Dera guèrro abrandá-s edj astre detestabble?...

----- 00000----- 00000----- 00000